

BALOGH JÓZSEF:

J Ö V Ő N K

TAMÁS ALADÁR ELŐSZAVÁVAL

ÁRA 25 CENT

Kiadja:

A KANADAI MAGYAR KÖNYVKIADÓ
Torontó, Ontario

*Az éj mögött, a köd mögött: jövő!
Hívott és vívott, várt, közeledő.
Szerelmünk, álmunk, szándékunk, utunk.
Jelen mögött, holnap mögött: jövő!
Nem ismeretlen, titkos rejtőző.
Az egyetlen, amit biztosan tudunk. — Előre!*

Balázs Béla

Előszó

Kevés égetőbb és izgalmasabb kérdése van napjainknak, mint hogy mi lesz a háború után? A kérdés tulajdonképpen a háború kitörésével egyidejűleg merült fel. Mert amennyire kétségtelen, hogy a háború voltaképpen szorosan összefügg az azt megelőző korszakkal, éppannyira elválaszthatatlan az utána következő világtól. Ez a körülmény már önmagában is felhívja a figyelmet Balogh József könyvére, mely az elkövetkezendő, háború utáni korszak kialakulásával foglalkozik; az alapos tárgyismeret, elmélyülő szempontok és szociális igazgatórékvése, melyek mérföldkövekként jelzik könyvének oldalait, felébresztett figyelmünket megbecsüléssé és értékeléssé fokozzák. Ezért ma, amikor talán még soha ilyen pusztító tűzzel nem dörögtek az ágyúk, robbantak a bombák, mint éppen napjainkban, nem túlozunk, ha azt mondjuk: Balogh Józsefnek a háború utáni világgialakulásáról szóló könyve mindannyiunkban élő, elsődleges fontosságú problémát vet fel és világít meg.

A háború utáni világ problémája a jelen és az utánunk következő nemzedékek életét és sorsát jelenti. S aki a háború sorsáért küzd, nem tudja elkerülni, hogy egyre többet ne gondoljon rá. S talán merész állításnak látszik, de az a véleményem, hogy egy eljövendő, jobb világ tudata nélkül sohasem lehetett volna a háború sorsát megfordítani és a fasiszmus veresége felé vinni. Emlekezzünk csak vissza a kezdeti vereségekre, különösen Franciaország tragédiájára. Nagy rétegek fogadták el tudatlan és a fasisztákkal szimpatizáló politikusoknak a jelszavát, amikor Hitler Csehszlovákiát, majd Danzigot fenyegette: "Olyan országokért menjünk háborúba, amelyeknek még a nevét is alig tudjuk kimondani?" Egy közvetlen előttünk álló korszaknak ilyenmódon való értékelése magában hordta a vereség csiráját.

Anglia ellenállása és a Vörös Hadsereg csatái megváltoztatták a világ népeinek egy kikerülhetetlen sorsba beletörődő, jobb jövőről lemondó magatartását. Az ezekből született reménykedés politikailag a moszkvai, de főleg a teheráni konferencián öltött határozott formát. E konferencia jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. A háború utáni világ sorsa elsősorban attól függ, hogy mennyiben sikerül a teheráni konferencia szellemét a béke gyakorlati alapjaivá kovácsolni. Nem táplálhatunk illúziókat, tisztában kell lennünk e munka rendkívüli nehézségeivel és akadályaival. Azonban a célkitűzést mindenesetre már ma is tisztán kell vázolnunk, mert enélkül sokkal kevésbé számíthatunk eredményre, sikerre.

A háború utáni világ berendezkedése gazdasági, technikai és politikai szempontok egybevetése, kölcsönhatása alapján fog létre jönni. Mindazoknak, akik akár most, akár később állást foglalnak e kérdéscsoportozat bármely ágában, iránymutatóul figyelmébe ajánlhatom Ilja Ehrenburg megszívlelendő, mélyen a lélekbe markoló sorait: *"Nem elegendő a fegyvert kicsavarni a fasizmus kezéből, mert újabb fegyvert fog kovácsolni. Magát a fasizmust kell kiirtani. . . A fasizmusnak megvoltak az előfutárai, de nem tűrhetjük, hogy utódai is legyenek. Ha ma félfasisztával helyettesítjük a fasisztát, tíz éven belül valódi fasisztát találunk a pótlék helyén."*

A fasizmust a most folyó háborúnak kell megsemmisítenie. Az eljövendő világ berendezkedésének központi kérdése pedig természetesen csak az lehet, hogy kiküszöbölje, megsemmisítse a társadalom fejlődésének azokat az ellentmondó tényezőit, amelyek — bármely céger alatt — újból csak fasiszta erők létrejöttét és csoportosítását mozdítják elő. Ha ezt nem tudjuk elérni, akkor siker fogja koronázni a német náci azirányú törekvését, hogy 1965-re, avagy más időpontra, újabb hódító háborút készítsenek elő. De eljöhét a Harmadik Világháború

egy olyan fasiszta állam vezetése alatt is, melynek létéről ma még fogalmunk sincsen, mint ahogyan az 1919 Németországról se tételezte fel senki, hogy 1939-ben Hitler Adolf zászlaja alatt vonul háborúba. Mindezeket a lehetőségeket a háborúutáni világ mélyen, gyökeréig antifasiszta szellemű berendezkedésével lehet csak kikerülni.

Hitler a háborúutáni Németország belső ellentmondásainak és néprétegei érdekellentéteinek demagógikus kihasználásával hódította meg Németországot. Később ugyanilyen módszerrel kihasználta az európai államok között fennálló ellentéteket és meghódította Európát. Ezt a tényt sohasem szabad elfelejteni; szolgáljon tanulságul a jövőre vonatkozólag valamennyiünk számára. Az együttműködés szellemének kell uralkodni az egyes államok jövő életében és egymásközötti viszonyában egyaránt. Ennek a nézőpontnak a vonalán kell megvalósítani a háborúutáni világ új életkörülményeit, mint ahogyan e szellem jegyében születtek már a teheráni konferencia határozatai is.

Reménykedéssel és aggodalommal vegyesen tekintünk mi magyarok e jövő új világ felé. Tudnunk kell azt, hogy Magyarország sorsa, sőt talán egész léte, attól függ, sikerül-e felépíteni ez új szellemben fogant világot. Ha Magyarországgal kapcsolatban a fasizmusról beszélünk, meg kell állapítanunk, hogy egyidejűleg alanya és; tárgya volt a fasizmusnak. Kétségtelen, hogy az ország a fasiszta országok kategóriájába volt sorozható és ugyancsak kétségtelen, hogy ugyanakkor alá volt vetve a náci Német Birodalomnak. Ez a körülmény döntő befolyást gyakorolt a magyar nép életkörülményeire és fejlődésére. Mégis az objektív bírálónak meg kell állapítania, hogy a magyar nép széles rétegeit nem ejtette rabul a fasiszta ideológia, hanem inkább letargiába, fássultságba döntötte. Pedig kevés ország volt Európában, ahol a fasizmus szelleme oly bőséges táplálókra akadt volna, mint éppen Magyarországon. Az ezerholdak, a

hitbizományok, a nagyipar egyes hirtelen fejlődött ágai, a finánczóke, stb., a húszas évektől kezdve következetesen elnyomták a népi szellem és akarat megnyilvánulását és az ország sorsát mindig Európa legreakciósabb nagyhatalmához igyekeztek kötni. Akik Magyarország jövőjében bizakodunk, egyedüli reményünk, hogy háború után a magyar fasizmus e melegágyait megsemmisítik és hatalmuk alapját, gazdasági erőforrásait, a népnek adják át. Ha ez megtörténik, akkor nem kell féltelnünk a magyar jövőt és ugyanakkor Magyarországon olyan új erő serdül fel, melyre méltán számíthatnak azok, akik a világot a háború után a teheráni szellemen akarják felépíteni.

Mindezekért nem időszerűtlen és nem korai a háborúutáni problémák tanulmányozására. És ezeknek a tanulmányozása terén tesz nagy szolgálatot a magyarnyelvű olvasóknak Balogh József könyve.

Mexico-City, 1944 augusztus

Tamás Aladár

»A múltban a háborúban való emberáldozatról kö-
és bronzemlékművekkel emlékeztünk meg. Ez után
a háború után az emlékműveknél sokkal alkalma-
sabb valamit kell teremtenünk. Véleményem sze-
rint ezt csak abban találjuk meg, hogy bőségesebb
élet lehetőségét biztosítjuk mások számára.«

King miniszterelnök, az angol
képviselőházban. 1944. Máj, 11-én.

I.

Most, hogy a fasizmus fölötti katonai győzelem nem lehet többé kétséges, minden ember fejében ott motoszkál a kérdés:

Vájjon milyen lesz a világ, milyen lesz az életünk a háború után?

Ezt a kérdést itt úgy fogjuk feltenni és vitatni, mint az az ember, aki érzi és tudja, hogy sorsa a kezében van.

Tehát nem annak az embernek a szemszögéből, aki elengedi csónakját a sors tengerén és a véletlen hullámaira bízva, hogy valahol majdcsak partra dobják azt. A mi szempontunk annak az embernek a szempontja, aki tudja, hogy embertársaival összefogva irányítani tudja élete csónakját.

Persze nem pontosan azon az úton, amely a legközelebbnek látszik a célhoz; hanem figyelembe véve az ellene küzdő erőket és azokat az erőket, melyek segítségére lehetnek — evez a jólkiszámított cél felé.

Éppen ezért a fentitől eltérőleg mi így tesszük fel a kérdést:

Milyen jövőt a k a r h a t u n k ?

Mikor ezt a kérdést feltesszük magunknak, nem a messze jövőendő célkitűzéseire gondolunk, hanem azokra az évekre, amelyek közvetlen a háború után következnek. Bár ezt a közvetlen jövőt is azzal az előrelátással képzeljük el magunknak, hogy ez majd ismét alapja lehessen az utána következő korszaknak, egy újabb haladásnak.

Nem egy jólkieszelt elmélet lesz ez, amellyel az olvasókat egy rózsás jövő tündérálmába akarom ringatni, hanem törekvés arra, hogy megmutassam azokat az erőket, amelyek az eseményeket egyik vagy másik irányban befolyásolják. Bizonyára lesznek ezek között számos olyanok, amelyek már ismertek lesznek az olvasó előtt. Annál jobb. Annál könnyebben meg fogja érteni *a célt, mint egészet*, és ezeknek az erőknek *a szerepét* jövőnk formálásában.

Két ellentétes tábor

A sorsukat a vakvéletlenre bízók hatalmas táborán kívül, általában két irányzathoz tartozó csoportok próbálják az eseményeket egy általuk elképzelt irányba befolyásolni:

Az egyik tábor vissza kívánja fordítani a történelem kerekét a háború előtti évekhez. Ez a tábor jóval kisebb, de befolyásos.

A másik tábor — a haladás tábor — új, jobb világot akar a háború előttinél. Ez a tábor mérhetetlenül sokkal nagyobb — de közletről sem egységes.

Az első táborhoz tartoznak azok a monopolisták, akik félnek tőle, hogy a haladás megnyírja előjogaikat és háttérbe szorítja őket. Roppant gazdasági hatalmuk folytán széles rétegeket befolyásolnak. Olyanokat is, akiknek egyáltalán nem érdekük visszamenni a háborúelőtti állapotokhoz.

A második táborhoz tartozók nagytöbbségét természetesen a nép egyszerű fiai teszik ki, akik torkig vannak a 30-as nyomorévek munkanélküliségével, gazdasági válságával, a bőség közepette való éhezéssel. Tehát minden áron változást akarnak.

Ha ez az utóbbi réteg megtanulja az élet tengerének hajózási törvényeit, az erőket, amely ellen küzdeni kell

s azokat, amelyek célja felé segíthetik előre életünk hajóját, akkor biztos révbe fogunk jutni. Ettől azonban még nagyon távol vagyunk.

A haladásra törekvők táborába tartoznak nagyon sokan azok közül is, akiknek gazdasági helyzete teljesen kielégítő volt ugyan a 30-as években is, de akik látják, hogy a dolgokat nem lehet tovább vinni a régi alapon, mert termelőképességünk annyira megnövekedett, hogy a munkanélküliség, nyomor és bőség közepette való éhezés még iszonyatosabb lenne, ők tudják, hogy ez csak általános felfordulást, forradalmat, vagy erőszakuralmat, fasizmust eredményezhetne, ők tehát ezért látják szükségesnek a háborúelőtti évektől eltérő új világnak a megvalósítását.

A haladást akarók táborából csak ezt a két ellentétes pólust ragadtam ki, hogy ezzel is szemléltessem azt az ellentétet, amely a haladást óhajtók nagy táborában megvan; azt a szakadékot, melyet át kell hidalnunk, ha azt akarjuk, hogy az új világot óhajtók ténylegesen össze tudjanak fogni és óhajukat megvalósítani.

A dolog nem olyan egyszerű, mint az első pillanatban látszik.

Óriási erők dolgoznak a haladó irányzat elgáncsolásán.

Ezek az erők épp úgy ki akarják használni a haladás táborában meglévő ellentéteket saját reakciós céljaik megvalósítására, mint ahogy mi ki akarjuk használni a reakció táborában meglévő ellentéteket a haladás céljainak megvalósítására.

Ők le akarják szakítani táborunkról az érdekeiben nem biztos, kedvező gazdasági helyzetüket féltő, ingadozó elemeket.

Mi le akarjuk szakítani az *ő* táborukról az ottani ingadozó elemeket, akik a fasizmus és nácizmus sikertelen kísérletein okulva sejteni kezdik, hogy az erőszakuralom "nem megoldás" számukra sem.

Ők a sorainkban lévő ultra-baloldali elemeket használják fel mumusnak a sorainkban lévő konzervatív elemek elijesztésére és soraink szétbomlasztására.

Mi mindent latba vetünk, hogy az összefogás szükségességéről meggyőzzünk minden haladásra képes réteget. Megmutatjuk nekik a tényt, hogy ha csónakunk a széthúzá

Ez csak néhány példa annak szemléltetésére, hogy mi mindent figyelembe kell venni annak, aki az élet tengerén céltudatosan evezni akar.

Az ármány megtörik

Ezt a fasizmus elleni háborút is ugyanazok az elemek befolyásolják.

Segítik előre vagy húznák vissza — aszerint, amint elgondolásuk szerint érdekeik kívánják.

A reakció kétségbeesetten gondol arra a lehetőségre, hogy a nácizmus összetörik Európában és felszabadulnak a népi erők.

A háború elején abban mesterkedtek, hogy megfordítsák a háborút — és Szovjetunió ellenes "keresztshadjáratot" csináljanak belőle.

Nem sikerült.

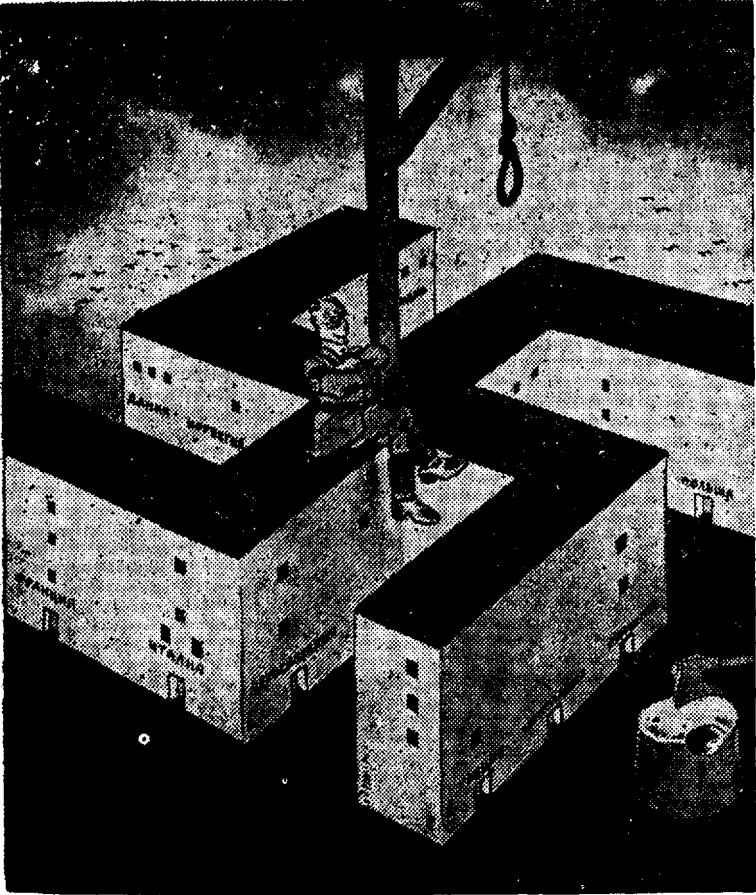
Mikor a nácik megtámadták a Szovjetuniót: "Had pusztítsák el egymást" jelszóval akarták szétszakítani a fasizmus ellen küzdő erőket — és ezzel megmenteni a fasizmust.

Ez se sikerült nekik.

Churchill meglátta, hogy milyen veszélyt rejt ez a reakciós politika a Brit Birodalomra és az egész embe-
riségre — és a Szovjet megtámadásakor nyomban kijelentette, hogy Británia a Szovjetuniót szövetségésének tekinti a fasizmus elleni harcban.

Hess "titokzatos" repülése is kátyúba fűlt.

De ez az irányzat különféle rejtett formában csak tovább ment. A fasizmus elleni háborút ott, ahol csak lehetett, szabotálták. Aknázták a haditörékvés érdekében való egységet, mert azt remélték, hogy ha a háborút már megfordítani nem is lehet, de talán a náciizmus leverése után lehet majd szovjet-ellenes, haladás-ellenes reakciós egységet kovácsolni.

HITLER új RENDJE lényegére sűrítve: börtön, bitó, nyaktiló.

Lapjaik, szószólóik tovább pengették a "komu-nácizmus" húrjait. Részben nyíltan, részben titokban azt hirdették, hogy az "igazi háború" csak ezután jön. "Moszkvával előbb-utóbb össze kell csapni." És így tovább.

Ezeket a reményeket is mind jobban megnyirbálták a történelem tényei.

Jött a húszéves brit-szovjet szerződés. Jött a moszkvai, a kairói és — betetőzésként — a teheráni konferencia. A harcoló szövetségesek közötti egység mindinkább kezdett testet ölteni. A Teheráni Egyezményben a Három Nagy határozottan leszegezi, hogy "nemzeteink dolgozzanak együtt a háborúban és az ezt követő békében."

Tehát a Nyugati tőkés uralkodó körök józan rétegei mind világosabban kezdték meglátni, hogy a jövő békéje és biztonsága érdekében maradandóan össze kell fogni a különböző eszmei- és érdekszférába tartozó szövetségeseknek.

Ez adja meg a lehetőséget és kilátást (de csak ennyit — és semmi többet!) a háborúutáni békés fejlődésre.

De sem a Teheráni Egyezmény nem akadályozza meg, sem semmiféle más egyezmény vagy szerződés nem gátolhatja meg a reakciós elemeket abban, hogy tovább mesterkedjenek a haladás meggátlására, sőtét céljaik megvalósítására.

Még mindig remélik, hogy valamilyen formában meg tudják menteni a fasizmust és egyéb reakciós, népellenes uralmakat.

Még mindig dolgoznak rajta, hogy a háború utáni világ az ő óhajuknak és kapzsi önzésüknek megfelelően alakuljon ki.

Dolgoznak, keményen dolgoznak ezért.

Harc ez. Kemény harc. Ennek a harcnak a kimenetele fogja megszabni közvetlen jövőnket.

És ebben a harcban — akarva, nem-akarva — részt vesz mindenki: ki tudatosan, aktívan; ki pedig tudatán kívül, passzívan.

A mi erőnk az új, jobb világot akarók hatalmas táborában és abban van, hogy ügyünk igazságos.

Az ő erejük a mi egyenetlenségünkben és tétlenségünkben lehet.

A közeljövő meg fogja mutatni, hogy ki kerül ki győztesen.

A haladó tábor ellentétei

Persze vannak barátaink, akik azt mondják, hogy "Mit ez a sok huzavona? Az elnyomó, elnyomó — akár haladónak vallja magát, akár reakciónak. Nem lehet hinni nekik. Egyedüli megoldás a szocializmus."

E barátaink nem akarják figyelembe venni az élet tengerének erőit. És nem tudják felmérni saját erejüket sem, mert "egyenesen a célnak" jelszóval olyan erők ellen vezetnék toronyirányt az élet csónakját, amik ellen a rendelkezésünkre álló erőkkel nem mehetünk egyenesen. Ha ezt tennénk, csak a reakciónak segítenénk abbéli törekvésében, hogy felfordítsa csónakunkat!

A szocializmus elméletének főmesterével Marxszal kell, hogy válaszoljunk ezeknek a, magukat marxistáknak tartó barátainknak. Marx 1852-ben rámutatott:

»Az ember maga csinálja a saját történelmét. De nem éppen úgy, ahogyan neki tetszik. A körülményeket nem saját-maga választja meg magának, hanem a körülmények alapján kell, hogy dolgozzon — amint azok léteznek — a múlt által hátrahagyott anyagból kell, hogy azt megformálja magának.«

Csak az erőkkel nem számoló önámító állítja azt, hogy a kanadai nép már készen áll a szocializmus elfogadására. Azok a szavazások, ahol a szocializmus kérdése nyíltan a nép elé került az utóbbi időben, azt mutatják, hogy a kanadai nép többsége egyelőre még nem kész arra (a munkásmozgalom sem egységes rá,) hogy a jelen társadalmi rendszerünket szocializmussal váltsa fel.

Ezt még a legrajongóbb szocialistának vagy kommunistának is tudomásul kell venni — és minden, erőkel számoló marxista tudomásul is veszi. Így, a szocializmust őszintén óhajtók számára sem marad más, ha ügyüket akarják szolgálni, mint a haladás és a nép boldogulása érdekében a "körülmények alapján" tenni a legjobbat. *És pedig nemcsak azért, mert ezt kívánja a nép közvetlen érdeke, hanem azért is, mert így nyitva marad az út minden haladó lehetőség előtt* — tehát a szocializmus lehetősége előtt is.

Kár lenne itt sok időt vesztegetni a CCF vezérkara által javasolt "szocializmus"-ra. Tudománytalan, önmagával százféléképen ellentmondó reformprogram lenne az, amelynél a "szocializmus" csak címkének szolgálna. Legrosszabb benne, hogy azt a CCF minden vezére a saját szájaize szerint értelmezi, aszerint, hogy milyen a hallgatóság. Egyik helyen azt mondják, hogy szocializmust akarnak, de ahányan beszélnek róla, annyiféle meghatározást adnak ennek a "szocializmusnak". Máshol csak reformokról beszélnek, különösen, ha konzervatívabb elemekkel állanak szemben.

Mikor a reakciós elemek megszorítják őket, "szocializmusukat" lemérsékelik és azt mondják, hogy olyan "szocializmust" akarnak, mint amilyen a királyi Svédországban, vagy a brit-dominiális új Zeelandban van.

Mindenki tudja, hogy sem egyik, sem a másik helyen nincs szocializmus. Mindkét ország haladó reformokat vezetett be, de ez még nem teszi egyiket sem szocialistává. Ilyen reformokat, kellő népi támogatás mellett, bevezethet egy jó liberális kormány is. És ilyen reformokért küzdenünk is kell. De teljesen helytelen úgy küzdeni érte, hogy azokat szocializmusnak kereszteljük el. Mert ha azzal a tudattal küzdünk ezekért a reformokért, hogy azokban orvoslást találunk társadalmi rendszerünk *minden* hiányosságára gyógyítására, akkor elhanya-

golhatjuk a legfontosabb tennivalókat, amire jelen társadalmi rendszerünkben termelékenységünk roppant fejlettsége mellett szükség van: az állandóan emelkedő kivitelről és a szakadatlanul emelkedő életnívóról való gondoskodást.

Azoknak az országoknak a szomorú példái, ahol ugyanezzel az elgondolással "szocialista" pártok kerültek kormányra, tanulságul kellene, hogy szolgáljanak a CCF vezérkara számára. Ott is (pl. Németországban) szocializmusnak nevezték azt, ami nem volt az s a végén annyira megalkudtak, annyira mindenikhez alkalmazkodni akartak, hogy még a beígért reformok nagyrésztét sem váltották be. Ennek aztán természetes eredménye lett, hogy a kiábrándult tömegek könnyű áldozataivá váltak egy még többet ígérő reakciós demagógnak.

Az európai országok szocialista pártjainak vezérei, amint az eseményekből látjuk, sokat tanultak a múlt keserű tapasztalataiból. Szakítottak a régi merev álláspontjukból s ma egységben látjuk őket a többi munkáspártokkal és egyéb haladó elemekkel.

Sajnos, ilyenféle megértés nem tapasztalható a CCF-vezetők többségénél. Vakon haladnak azon az uton előre, amely szerencsétlenséghez vezetett majd-minden európai országban.

A programnak annyira eltérően való magyarázása, a minden réteghez való alkalmazkodás, a hangzatos ígéretes és jelszavak arra mutatnak, hogy a CCF-vezérkarnak a legfőbb gondja az, hogy sikereket érjen el a választásoknál s nem az, hogy a tett ígéreteket valóra váltsa és a népet a haladás érdekében szervezze. Erre lehet következtetni abból is, hogy a CCF-vezérek legtöbbször túllicitálja a legreakciósabb vörösfalót is a vörös-falásban és szovjetellenességben. Ezzel akarnak udvarolni a jobboldal felé. Meg akarják mutatni, hogy elvégre ők nem azok a "veszedelmes szocialisták", akiknek őket a reakció kiáltja.

Az ilyenféle politika eredményezhet ideiglenes választási sikereket a CCF-nek, de a népnek csak szerencsétlenséget hozhat. Csak arra jó, hogy széttagolja a haladás erőit — és teret enged a legdemagóbb reakciónak.

Reméljük, hogy a CCF tagsága előrelátóbb elemeinek határozott állásfoglalással mielőbb sikerül jobb belátásra bírni vezéreit és ezáltal lehetővé válik, hogy a CCF is felsorakozhasson azok között az erők között, melyek előre viszik Kanadát egy szebb, boldogabb jövő felé.

De hagyjuk mostmár a szocializmus kérdését — akár komoly, akár színpadi formájáról is legyen szó. Már megállapítottuk, hogy nem valószínű, hogy a kanadai nép a közvetlen háborúutáni években szocializmust óhajtana. Nézzünk tehát szét, hogy melyik olyan gyakorlati megoldást találhatjuk, amely jelen társadalmi rendszerünkben is biztosítja, hogy nem kell visszatérnünk a 30-as évek válság- és nyomor éveibe.

Nincs visszatérés

Már említettük, hogy általánosságban kétféle irány mutatkozik a háborúutáni világ kérdésében: az egyik vissza akar térni a háborúelőtti állapotokhoz, és az, amelyik újat, jobbat akar, tehát haladni akar előre.

Mielőtt belemennénk a lehetőségek részletes taglásába, nagy vonalakban ismerjük meg, hogy milyen lehetőségeket kínálhat számunkra az egyik vagy másik irányzat, lia annak szószólói uralomra jutnak.

Mit jelent visszatérni az 1930-as évek irányvonalához?

Teljesen ahhoz vissza soha nem térhetünk többé, mert a helyzet, amelyben ma élünk, nagymértékben különbözik attól, amiben akkor éltünk.

Termelőképességünk roppant mértékben megnövekedett. Nyolcszázezer emberünk van a hadseregben, egy millió-kétszázezer dolgozik valamilyen formában a hadsereg számára — és mégis jobban élünk, mint a háború előtt! Tehát ma a két millió emberünk nélkül is bőven meg tudjuk termelni azt, ami az 1930-as nível szerint elég volt.

Mit fogunk csinálni a kétmillióval!

A reakciónak erre megvan a maga válasza. Nem valami világos válasza (reakciós alapon erre világos választ nem igen lehet adni), de körülbelül így hangzik az:

Legyenek közmunkák, de úgy hogy azok ne sértsék a "magánkezdeményezést". (A múltban ilyenforma "köz-munka" címén felépítettünk egy csomó postahivatalt, kaszárnyát, kézzel talicskáztunk el egész dombokat, stb.)

Akik az iparban elhelyezkedni nem tudnak, azokról gondoskodjon a köz. (Segély, leveskonyha, munkatábor, stb.)

A nők menjenek vissza a háztartásba. (A la Hitler. — Hogy aztán mi lesz azokkal, akiknek nem jut háztartás, arról nem szól a krónika.)

Ez a néhány főbb tétel a reakció gazdasági programjából. Szép, hangzatos jelszavuk van kazalszámra, de az olyan, mint a szappanbuborék — nem szabad hozzányúlni, mert elpukkan.

A szűkösség közgazdasága

Ezt a gazdasági irányvonalat a közgazdászok a "szűkösség" közgazdaságának nevezik. Vagyis olyan közgazdasági módszernek, amelyben az a fő, hogy valamilyen áruból minél kevesebb legyen a piacon, mert csak így van magas ára.

Ennek a gazdasági "elméletnek" az alapján égettek el a válságévekben millió-vékaszámra a búzát, do-

bálták tengerbe a kávé, szántották alá a gyapotot, ölték meg és égették fel százezer számra a sertést.

Ezen az alapon fizettek a farmernek bonuszt azért, mert valamilyen terményt — nem termelt!

Ennek a közgazdaságnak a szemléltetésére lássunk néhány példát Stuart Chasenek, New York város Labor Bureau-ja egyik tagjának "The Tragedy of Waste" című művéből:

"1920 szeptember elsején egy harminc vasúti kocsi- ból és mozdonyból álló vonat elindult Washingtonból. A kocsik meg voltak rakva görögdinnyével. A dinnyék érettek és egészségesek voltak. A vonat gyorsan haladt észak felé.

A Potomac folyó partján, ahol a vágányok meredek part mellett haladtak el, megállt a vonat. Munkások jelentek meg és hányták bele a dinnyét a vízbe. A dinnyék fergetegként gurultak lefelé, egyik a másik után. Összevágódtak, darabokra szakadtak és zuhantak bele a folyóba. A part közelében egész zöld úszó tutajt képeztek. Az első kocsit követte a másik, harmadik, negyedik és sorba mind. A munkások ügyesen, szakértelemmel dolgoztak: két perc alatt hánytak ki egy kocsit és egy óra alatt mind a harmincat. Aztán az egész hatalmas görögdinnye tutaj elindult lassan a Potomac folyón lefelé.

A "jól végzett" munka után, a vonat fűtyült, a munkások beugráltak a vagonokba és a vonat eltűnt."

* * *

"1920-ban ezer-gallon-számra öntötték Dél-Illinoisban a tejet a folyókba és patakokba."

"1921 októberében hirdetések jelentek meg a középnyugati államokban az országutak mentén, azt tanácsolva a farmereknek, hogy szén helyett kukoricával fűtsek."

"A "New York World" 1924 Június 24-én bejelentette: Több ezer láda uborkát és egyéb friss főzelékféléket dobtak ma tengerbe a hulladék-dokkról."

Autógyárosok milliókat költöttek arra, hogy felvásárolják a használt autókat és elpusztítsák azokat.

Mialatt ez az őrült pocsékolás — az árak magasan tartása érdekében folyt, azalatt milliók rosszul tápláltak tétlenül, pénztelenül szédelegtek az uccákon.

Haladás — vagy terror

A szűkösség gazdasági irányzata akkor sem dolgozott valami simán, amikor termelőképességünk jóval alacsonyabb volt, mint ma.

Kanada közgazdasága nem bírta el másfél vagy két millió munkanélkülit.

A kormányra került reakciós elemek megpróbálnák erőszakkal lenyeletni a kanadai néppel irányvonalukat.

A nép minden bizonytalansággal kézzel-lábbal kapálódzna a reakciósok paradicsoma ellen és elkerülhetetlenül összeszecsapásra kerülne a sor. Általános zűrzavar keletkezne, ahol az erők döntenék el, hogy ki kerül ki győztesen.

"Áhá, áhá — mondhatják erre egyes "forradalmár" barátaink. — Éppen ez az, amire szükség van. Itt van alkalma a népnek uralomra kerülni és végezni az elnyomókkal."

Csak egyet felejtenek el: azt, hogy az a nép, amely politikailag nem elég fejlett ahhoz, hogy polgári demokrácia mellett uralomra ne engedje kerülni halálos ellenességét, az aligha érett arra, hogy forradalmat nyerjen a reakcióval szemben, amikor már uralomra került az.

Nincs erre elég példánk az európai országok jelenkori történetében?

A fentiekből láthatjuk, hogy mit jelent a nép számára a háború előtti viszonyokhoz való "visszatérés" politikája: munkanélküliséget, nyomort, terrort.

Minden nagyobb gondolkozás nélkül megállapíthatjuk, hogy nem ez az, amit mi szeretnénk.

Vizsgáljuk meg tehát a másik lehetőséget is.

Az Egyesült Nemzetek nagy vezérei új, jobb háborúutáni világot ígérnek nekünk. Vizsgáljuk meg ezeket az ígéreteket, hogy bírálatot tudjunk mondani azokról:

Érdemes-e támogatni azokat?

Gyakorlati szempontból kivihetők-e? — mert bármilyen szép ígéretnek is csak akkor van értéke számunkra, ha megvalósítható.

A következő néhány lapon találjuk korunk két legnevezetesebb okmányát: az Atlanti Okiratot és a Teheráni Egyezményt. (Ez utóbbiból csak idevonatkozó részleteket.) Valamint King miniszterelnök, Sztálin marsall és Rooseveltnél egy-egy meghatározását, a háborúutáni világ megvalósítandó mibenlétét illetően.

Az előbb mondottak világánál nézzük át azokat és gondolkozzunk fölöttük, mert az elkövetkezendőknél (nemcsak a könyvben — hanem az életben is) szükségünk lesz még ezekre.

Az Atlanti Okirat

Az Egyesült Államok részéről Eoosevelt elnök, a Brit királyság részéről Churchill miniszterelnök a világ jobb jövőjének az érdekében az alábbi alapelvekben egyeztek meg:

ELSŐ: Országaik nem törekednek sem területi, sem egyéb nagyobbodásra.

MÁSODIK: Nem óhajtának olyan területi változásokat látni, melyek nincsenek összhangban az érdekelt népek kifejezett óhajával.

HARMADIK: Tiszteletben fogják tartani minden népnek azt a jogát, hogy magának olyan kormányt válasszon, amely alatt élni óhajt; és azt óhajtják, hogy mindazoknak a népeknek vissza legyen állítva az önrendelkezési és önkormányzati joguk, amelyeket erőszakkal megfosztottak attól.

NEGYEDIK: Jelen kötelezettségeink kellő tiszteletben tartása mellett, arra fognak törekedni, hogy minden állam — legyen az kicsi vagy nagy, győző vagy legyőzött — egyenlő feltételek mellett még inkább hozzájuthasson a kereskedelemhez, a világ nyersanyagaihoz, amelyekre szüksége van gazdasági jóléte szempontjából.

ÖTÖDIK: A legteljesebb mérvű együttműködést óhajtának létrehozni az összes nemzetek között gazdasági téren, abból a célból, hogy jobb munkáséletszínvonalat, gazdasági előrehaladást és társadalmi biztonságot biztosítsanak mindenki számára.

HATODIK: A náci zsarnokság végleges elpusztítása után, olyan békét remélnék megvalósítani, amely olyan lehetőséget biztosít minden nemzet számára, hogy saját határain belül biztonságban lakhasson, és amely biztonságot nyújt arra is, hogy minden ország minden polgára félelemtől és szükségtől való mentességben élhesse le életét.

HETEDIK: Egy ilyen béke lehetővé kell, hogy tegye minden ember számára, hogy minden akadály nélkül kelhessen át a nyílt tengereken és óceánokon.

NYOLCADIK: Hisznek abban, hogy a világ nemzeti ügy reális, mint szellemi okokból el kell, hogy érjenek az erőszak használatának elvetéséhez. Mivel további békét fenntartani úgy nem lehet, ha azok a nemzetek, amelyek határaikon kívüli támadással fenyegetnek vagy fenyegethetnek, a szárazföldön, tengeren vagy levegőben tovább fegyverkezhetnek; így hiszik, hogy a szélesebb és állandó biztonsági rendszer megvalósítása végett alapvetően szükséges ezeknek a nemzeteknek a lefegyverzése. Hasonlóképpen segíteni és bátorítani óhajtják mindazokat a gyakorlati intézkedéseket, amelyek a békeszerető népek számára könnyíteni fogják a fegyverkezések összeroppantó terheit.

KELT 1941, AUGUSZTUS 14-én.

Franklin D. Roosevelt
Winston S. Churchill

A Teheráni Egyezmény

(Részlet)

MI, az Amerikai Egyesült Államok elnöke, Nagy-británia miniszterelnöke és a Szovjetunió kormányelnöke összejöttünk az elmúlt négy napon, szövetségesünknek e fővárosában, Teheránban s megformuláltuk és megerősítettük közös irányelvünket.

Kifejezzük abbéli eltökéltségünket, hogy nemzeteink dolgozzanak együtt a háborúban és az azt követő békében...

Teljes tudatában vagyunk annak a roppant felelősségnek, ami rajtunk és minden nemzetén van, hogy olyan békét kell csinálnunk, amely a világ népei túlnyomó többségének jóakarásával fog találkozni és számos emberöltőre eltörli a háború csapását és terrorját. . .

Keresni fogjuk mindazon nemzetek — legyen az kicsiny vagy nagy — együttműködését, amelyek, mint saját népeink, szívvel-lélekkel a zsarnokság, rabszolgaság, elnyomás és türelmetlenség megszüntetésére törekszenek. Örömmel fogadjuk őket, ha a demokratikus nemzetek világcsaládjába bejönni óhajtanak. . .

Ezeknek a barátságos konferenciáknak a következőben bizakodással tekintünk arra a napra, amikor a világ összes népei szabadon, zsarnokságtól mentesen, saját külön óhajuk és tudatuk szerint élhetnek.

Reménnyel és eltökéltséggel jöttünk ide. Tényben, szellemben és célkitűzésben való barátokként távozzunk innen.

1943, december 1.

*Roosevelt
Sztálin
Churchill*

"Ezek a mi háborúutáni célkitűzéseink"

ORSZÁGOS minimum kell, hogy hasznos munkát biztosítsunk mindazok számára, akik dolgozni akarnak; mintaszerű táplálkozással, amely elegendő az egész nép egészségének biztosítására; társadalmi biztosítást a munkanélküliségből, balesetekből, a kenyérkereső halálából, betegségből és agg-korból eredő nyomorral szemben. Ezek a mi háborúutáni célkitűzéseink." 1943, december 6.

Mackenzie King, miniszterelnök:

Az angol-szovjet-amerikai koalíció programjából

"Az angol-szovjet-amerikai koalíció akcióprogramja: a faji kiváltságok megszüntetése; a nemzetek egyenjogúsága és területeik sérthetlensége; a leigázott népek felszabadítása és felségjogaik visszaállítása; minden nemzet joga arra, hogy saját kívánságának megfelelően rendezkedjék be; gazdasági segítség a károsult nemzetek számára és támogatás gazdasági jólétük elérésében; a demokratikus szabadságjogok helyreállítása; a hitler-rendszer megsemmisítése."

SZTÁLIN MARSALL

*1942 november 6-iM
beszámolójából.*

Hogy minden embernek joga legyen:

Hasznos és javadalmazott munkához.

Olyan elegendő keresethez, amely elegendő élelmet, ruhát és üdülést nyújt számára.

A farmernek ahhoz, hogy termékének jövedelméből tisztességes megélhetés jusson magái. és családjá számára.

Minden üzletembernek ahhoz, hogy mentes. legyen a tisztességtelen versenytől és a monopóliumok uralmától.

Minden családnak tisztességes otthonhoz.

Megfelelő orvosi gondozáshoz és alkalomhoz arra, hogy jó egészséget teremthessen és élvezhessen.

Az aggkorból, betegségből, balesetből és munkanélküliségből eredő gazdasági bizonytalansággal szembeni védelemre.

Jó iskolázásra.

1944, január 11.

Az amerikai kongresszus elé terjesztette:

Roosevelt elnök.

A reform nem szocializmus

Az előbb látott okmányok és idézetek egyike sem tartalmaz valami túlságosan magas ígéreteket. Egyszerű szavakkal: szabadságot, fejlődési lehetőséget, békét, biztonságot, munkát és az élet baleseteivel szemben való védelmet ígérnek.

Azok mellett a lángoló hirdetések mellett, melyeket egyes cégek a lapokban közölnek, szürkéknek, roppant szerényeknek látszanak. Nem ígérnek nekünk azt, hogy a háború után Torontóban fogunk reggelizni és Londonban vacsorázni, hogy aztán vacsora után Moszkvába menjünk egy hangversenyt meghallgatni. Nincs belőle semmi a hirdetési ígéreteknek abból a színes világából, hogy a háború után színes plasztikból készült repülőgép fogja felváltani a családi kocsit, hogy plasztikból gyárilag készült, vagy csupaüveg-falú házakban fogunk lakni.

Ezeket az államférfiakat nem a huszadik század technikai *lehetőségei*, csodálatos találmányai ragadták magukkal, mint a hirdető cégeket, hanem *annak a szükségnek a meglátása, hogy az emberek egyszerűen nem lesznek hajlandók többé visszamenni a válságnak és munkanélküliségnek nyomoréveibe*. Tudják, hogy ha a kérdés *meg nem* oldódik, általános felfordulás lesz belőle. Az ígéreteket tehát a *szükségletekhez* mérték.

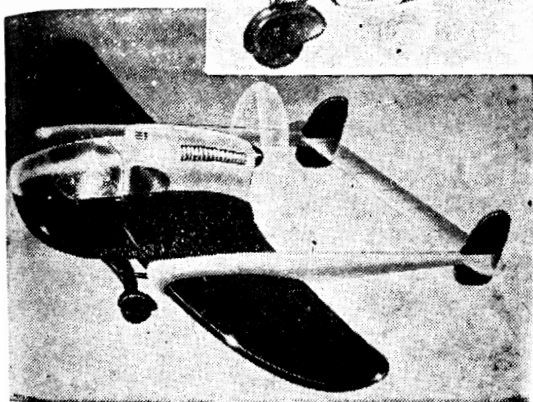
Nagyon egyszerűek ezek — mégis forradalmiak. Soha társadalmi rendszerünk nem nyújtotta még ezeket a nép minden rétege számára, teljes egészében.

És nem is olyan könnyű azok megvalósítása, mert ellentétben vannak társadalmi rendszerünk eddigi szokásaival.

Bizonyos mérvű állami beavatkozást kívannak, a magánvállalkozás egyes ágaiba, — amire viszont egy emberként üvölt fel a reakció: "szocializálás", "az egyéni vállalkozás megsértése", "uniformizálás" és így tovább.

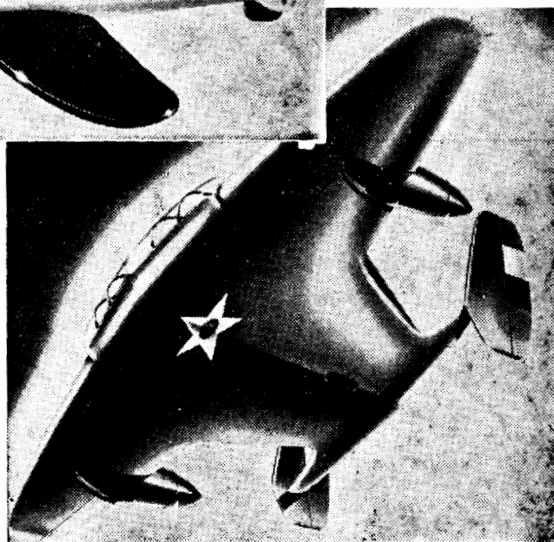
Technikai lehetőségeink határtalanok. Ilyen légi járműveket ígérnek a háboru utánra. (Bár fenntartással kell azokat fogadnunk.)

Családi helikopter.

Igy nézhet ki egy plasztik családi repülőgép.

Egy teherszállító repülőgép.

Hadd üvöltsenek. Az emberek már nem ijednek meg ezektől a szavaktól. És ha mégis találkozunk olyanokkal, akiket megijeszt a reakció üvöltése, nyugodtan megmagyarázzuk nekik:

Ma már minden modern országban vannak olyan intézmények, amelyek állami vezetés alatt vannak: víz-, gáz- és villamosművek, iskolák, kórházak, vasutak, városrendészeti, úthálózat és így tovább. Mindezeket úgy használjuk, mint *egy* szocialista államban. De ez még nem tesz bennünket szocialista állammá, mint ahogy a reakció a konzervatívabb elemeket vele ijeszti — vagy amint egyes CCF vezérek együgyűen és károsan állítják.

Ezek az intézmények, ha közkezelésben vannak, könnyebbséget jelentenek a nép számára. A közkezelésben lévő művek leszorítják az árakat és olcsón jut a nép ezekhez a mindennapi szükségletekhez.

Ontarióban például olcsóbb a villanyárara, mint bárhol máshol, mert közkezelésben vannak a villamosművek. Egyes magánvállalatok itt Kanadában is sokszorosát számítják a villanyerőért, mint az ontariói villanyművek.

Egyes dolgoknál pedig egyenesen nevetséges magánvállalkozásra gondolni. Kommunisztikus alapon ("mindenkinek szüksége szerint") használjuk a vizet, az utakat, a hidakat, parkokat, bizonyos mértékben már az iskolákat, sőt kórházakat is — és a legmaradibb konzervatív se szörnyülködik el ezen. Megszoktuk. Természetesnek tartjuk.

Sőt biztos vagyok benne, hogy a legkonzervatívabb, szocializmust ellenző, de jóakarátú egyén is méltán felháborodna, ha az állam magánvállalatnak adná el valamelyik közhasználatban lévő üzemet és az a "szabad vállalkozásra" hivatkozva szépen felemelné a használati díjakat, vagy vámot szedne azon a hídon, ahol eddig díjtalanul mehettünk át.

Miért hát az a nagy hűhó a reakció részéről, amikor bármiféle állami beavatkozásról van szó? Tényleg a szocializmustól félnek!

Dehogy.

Hát akkor miért jajgatnak?

Mert ez "zsebbevágó" dolog a monopolisták számára. Mindent maguknak szeretnének kisajátítani, és mert iszonyatosan félnek minden komoly versenytől, amely megronthatja egyeduralmukat.

Kanada a háború előtt majd minden évben ráfizetett az állami kezelésben lévő C. N. R. vasutakra — mégis busásan kifizetődik az a kanadai nép számára.

Miért?

Kerülne csak az a C. P. R. vasúti monopolistái kezébe (pedig a háború előtt néhány évvel kezükbe akarták kaparintani) és nagyon hamar megtudnák, hogy mit jelent a monopolizált vasút!

Felemelnék a szállítási és viteldíjakat.

Leszerelnék a "nemjövödelmező" vasútvonalakat — egész körzeteket szakítva el így az élettől, nyomorba döntve a vidék farmerságát.

Roppant befolyásuk az ország gazdasági és politikai életére megsokszorozódna, mert kezükben tartanák az ország gazdasági életének üterét — a szállítást.

Persze, "szabad vállalkozás" van. És ha a szállítási díjak nagyon felmennének, építhetne valaki, ha kedve (és pár ezer millió dollárja) van hozzá konkurens vasutakat is!

Ezt is érdemes elmondani azoknak, akik annyira szigorúan, kizárólagosan hívei a teljesmérvű "szabadvállalkozásnak."

Kell az állami beavatkozás

Az előbb felsorolt okoknál fogva mi nem tartozunk a százszázalékos "egyéni szabadvállalkozás" hívei közé. De nemcsak mi, hanem a kanadai nép óriási többsége sem tartozik oda — ha megérti, hogy miről van szó.

Még a tőkések túlnyomó többségének sem érdeke az ilyenféle "szabadvállalkozás", mert ez tulajdonképen számukra sem jelent egyebet, mint azt, hogy a nagy monopolisták "szabadon" fojtják meg őket.

Tehát a "szabadvállalkozás" egész óriási szappanbuboréka szét pattan, ha napvilágra hozzuk azt. Kisül, hogy teljes korlátlan szabadvállalkozás a modern korszakban már nem is létezhet. Bizonyos állami beavatkozásra szükség van. A kérdés csupán az, hogy meddig menjünk el a beavatkozással.

Itt is hiba lenne merev határt szabni. Itt is figyelembe kell vennünk a szükségleten kívül azt is, hogy a háború utáni világot formáló különböző rétegeket megnyíban tudjuk a dolgok szükségességéről meggyőzni.

Mindamellet a korlátlan szabadvállalkozást alaposan meg kell nyirbálni a háború utáni időkben, ha ténylegesen boldogulni akarunk.

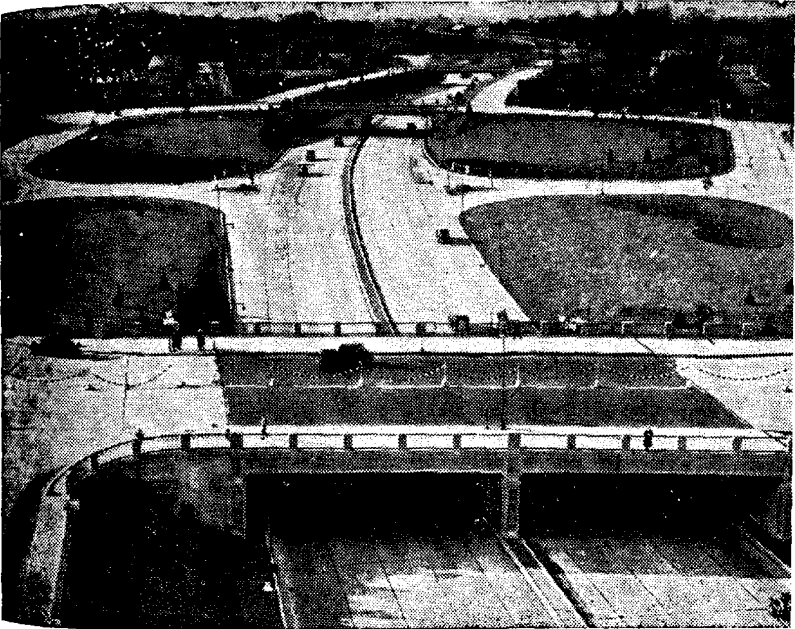
A kalózv világ idején meg kellett szüntetni a kalózk "szabadságát", hogy a békés polgárok nyugodtan iha-józhassanak a tengereken. Meg kellett fosztani az erős nemzeteket attól a "szabadságtól", hogy kis nemzeteket szabadon rabolhassanak ki. Ma, valamilyen formában, meg kell szüntetni a vállalkozásnak azt a "szabadságát", hogy a társadalom szemétdombjára kerüljenek a munkanélküliek milliói.

Ezt a kérdést társadalmi rendszerünkben csakis jó-elő're elkészített tervek és állami beavatkozás, állami segítség alapján lehet megoldani.

Bizonyos mértékben az Egyesült Nemzetek minden állama készül arra, hogy a háborúutáni időben, amikor leáll a hadiipar, munkával lássa el az ország fiait.

Ezt azonban nem lehet megoldani néhány vérszegény közvállalkozással. Óriási közmunkákra van szükség. Még pedig olyan közmunkákra, amelyek hasznos munkát biztosítanak a nép számára.

A lakások százezreire van szükség; nemcsak azért, hogy munkához jussanak azok, akik anélkül az uccára

ORSZÁGÚT NEW YORK KÜLVÁROSÁNÁL. A közbiztonság és a modern ipari gócpont szükségletei szempontjából is kívánatos az ilyenféleképen felépített országút. Országutépítési programunk ezenkívül munkaalkalom teremtése szempontjából is tekintetbe jön az újjáépítésnél.

kerülnének, hanem azért is — sőt elsősorban azért! — hogy tisztességes lakásokkal láthassuk el a népet. Százezer számra vannak ma olyan lakások, amelyeket régen le kellett volna rombolni: egészségtelen, férgekkel telt, ósdi aklok, amelyek szégyenei a huszadik századnak!

Rég készen áll a Saskatchewan folyó öntözési terve, az erdősítési és egyéb idevágó tervek, amelyek alapján meg lehetne menteni Nyugatot a sivataggá válástól.

Hosszú évek óta rágódunk a St. Lawrence folyó hajózási és erőmű tervein. A szakértők megállapították, hogy csupán az így nyert villanyáram rövid néhány év alatt visszafizetné az összes költségeket. "Tengeri" kikötővé válna Toronto, Hamilton, Weiland, Windsor, Ft. William és a többi Nagy Tavak melletti kikötővárosok.

Természeti kincseink kihasználatlanul hevernek, vagy rablógazdálkodás pusztítja azokat, mert ki vannak szolgáltatva egyes monopol csoportok kénye-kedvének.

Jobban rendezett, egészségesebb városokra, parkokra, kirándulóhelyekre van szükségünk. És ez mind megvalósítható és meg is kell valósítanunk, mert szükségünk van rá, mert gazdag Kanadánk lehetővé teszi azt, és mert csak így valósítható meg az a terv is, hogy hasznos munkát biztosítsunk mindenki számára, hogy általános zűrzavar és felfordulás ne legyen úrrá Kanadában.

A szükség törvénye

Szükség törvényt bont, — mondja a magyar közmondás. — Különösen áll ez ezekben a rendkívüli időkben, amikor úgylátszik, hogy a társadalom régi törvényei kezdenek a fejük tetejére állni. A közös érdek egységre hozza a legellentétebbeknek látszó elemeket is.

Összehozta a konzervatív Churchillt és a liberális Rooseveltet a kommunista Sztálinnal. Összehozta egyes országokban (például Olaszországban, Franciaországban, Jugoszláviában,) a liberálisokat, kommunistákat, ka-

toxikusokat, zsidókat stb.-t egy közös táborba és szépen dolgoznak együtt — a közös ügy érdekében.

Az ellentét ezen különböző csoportok között nem szűnt meg, de ellentéteiket félretették egy közös ügy érdekében.

Az életbenmaradás törvénye parancsolja ezt így: inkább együtt dolgozni, mint külön-külön elpusztulni.

Ez az elgondolás vezérli a józanabb államférfiakat minden demokratikus országban. Ez készítette őket az előbb szemlélt dokumentumok aláírására és nyilatkozatok megtételére is.

És ez a tény — *a szükség ténye* — ad ezeknek az ígéreteknek súlyt és lehetőséget azok megvalósítására.

Xing miniszterelnök halálosan komolyan gondolta ezt, mikor az angol képviselőházban kijelentette:

»Annyi biztos, hogy a háború meggyőzött minden nemzetet, a legkisebttől a legnagyobbig arról, hogy nem lehet nemzeti biztonságot találni egy nemzetnek vagy a nemzetek csoportjának elszigetelésében. A békeszerető nemzetek jövődöbeli biztonsága a nemzetközi együttműködés kiterjedtségétől és hatásosságától fog függni...

De nemcsak a nemzetek biztonsága az, ami elválaszthatatlan. Jólétük szintén elválaszthatatlan. Csak kevesen vannak, akik vissza szeretnének térni a háború előtti évekhez, amikor majdnem minden nemzet szomszédaitól való gazdasági elszigeteltségben kereste gazdasági biztonságát. És az történt, hogy minden nemzetnek a gazdasági biztonsága elpusztult.«

Az összefogás gazdasági téren nemcsak az országon belül, hanem nemzetközileg is fontos tehát.

* * *

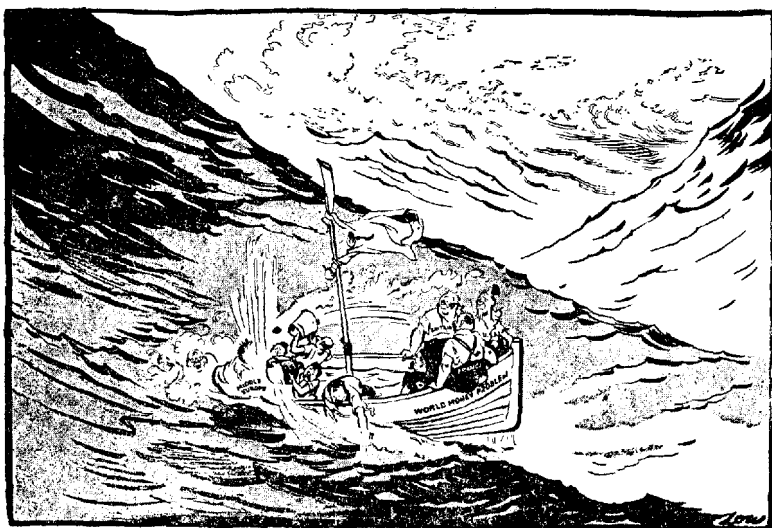
Vizsgáljuk meg, milyen lehetőség van egy ilyen nemzeti és nemzetközi összefogásra a háború utáni világ felépítéséhez.

Nagy vonalakban már láttuk, hogy szükség van egy ilyen összefogásra, ha nem akarjuk azt, hogy a nép legádázabb ellenségei kerüljenek hatalomra; ha nem akarjuk, hogy olyan zűrzavar legyen, amiből csak a nép ellenségei húznak hasznot. Azt is láttuk úgy az egyes nyi-

latkozatokból mint a szemléltetett kényszerítő körülményekből, hogy az uralkodó körök is hajlandók a nép érdekében lépéseket tenni, hajlandók nemzetközileg is együttműködni egy jobb világ felépítésére.

A különféle érdekelt csoportok elgondolásait, érdekeit és erejét figyelembe véve, mire van tehát szükségünk, hogy a háború utáni időkben tényleg valóra válhasson mindaz a mérsékelt, de fontos ígéret, amiről előbb már szó volt.

»JÓLÉTÜNK SZINTÉN ELVÁLASZTHATATLAN.«

Az 1929-ben kezdődő világválság alapján rázta meg az egész tőkés világot. Közép-Európa gyorsan süllyedt a pénzügyi bajok tengerébe. A gazdaságilag erős országok: Anglia, az Egyesült Államok és Franciaország csak a saját bajaikkal törődtek, s ez nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a gazdaságilag gyenge államokban fasiszta diktátorok kerültek hatalomra. Ezt az állapotot szatirizálja Low fenti karikatúrája, melynél ezt mondatja a nagyhatalmakkal:

»Psz. Micsoda ronda lyuk. Még az a szerencse, hogy a csónaknak nem azon a végén van, amelyiken, mi ülünk.«

A termelés és fogyasztás mérlege

Már megállapítottuk, hogy termelőképességünk (nemcsak Kanadában, hanem minden iparilag fejlett országban) annyira emelkedett, hogy a régi alapon nem tudjuk tovább vinni a dolgokat. Tehát ki kell szélesíteni a "piacot", vagyis az áruk eladási lehetőségét olyan terjedelműre, hogy az fel tudja venni mindazt, amit termelni tudunk.

Szocialista társadalomban ez nem probléma, mert ott a termelést központilag irányítják és központilag állapítják meg a termelt cikkek árát úgy, hogy a nép azt minimális kivétel mellett is vissza tudja vásárolni. Ott bármilyen magasra emelkedik a termelés, utána emelkedik a fogyasztás is, mert vagy az adott munkabéretet emelik fel, vagy a termelt cikkek árát vágják le, de minden különösebb nehézség nélkül egyensúlyba tudják hozni a termelést a fogyasztással. Ha másképp nem, csökkentik a fölös cikk termelését és más ágra viszik át a termelést.

Ártermelő tőkés társadalmi rendszerünkben azonban nem olyan egyszerű a dolog. Itt a termelés tervezés nélkül, a szükségletre való tekintet nélkül történik és a munkás többet termel, mint amennyit vissza tud vásárolni, így előáll az úgynevezett "túltermelés". Ez alatt nem azt értjük, hogy olyan sok termelődött belőle, hogy nem akad ember, akinek szüksége ne lenne rá, hanem azt, hogy a fogyasztók vásárlóképessége kisebb, mint amennyi a kitermelt áruk összértéke.

Mi következik ebből?

Az, hogy a raktárak megtelnek. "Nincs szükség" további termelésre. Leáll a gyár. Uccára kerül a munkás, és beáll a nyomor — a bőség közepette.

De van aztán olyan helyzet is, amikor, a tervszerűlen termelés következtében, ténylegesen beáll a túltermelés. Hogy ez miként történik, annak szemléltetésére aligha kaphatnánk nagyszerűbb példát, mint ahogyan az "Ötéves Terv Történeté"-ben M. Ilin leírja azt. Ez a könyv, amely angol nyelven "*New Russia's Premier*" cím alatt jelent meg és megérte azt a tisztséget, hogy a "Book-of-the-Month Club" választott könyvei közé sorozta, orosz eredetiben arra szolgál, hogy a Szovjetunió nebulóival megismertesse az Ötéves Tervet.

A könyv meglehetősen széles körben el van terjedve nálunk is és különösen ezt a részt, éppen kitűnőségénél fogva számos angol lap és folyóirat is idézte már, de mivel magyarul nem jelent még meg, találó voltánál fogva, mellékelem.

Mi történik mikor terv nélkül dolgoznak

"Mr. Fox pénzt szerez — egy millió dollárt. De a pénznek nem szabad tétlenül heverni. Mr. Fox átnézi az újságokat, kikéri a barátai tanácsát, ügynököket fogad. Az ügynökök reggeltől estig bújják a várost, nézgelődnek és érdeklődnek. Mit tegyen a pénzével Mr. Fox?

Végül találnak egy üzletet: Kalapok! Ezt kell csinálni. A kalapokat el lehet adni és az ember meggazdagszik rajta.

Nincs mit habozni. Mr. Fox felépíttet egy kalapgyárat.

Ugyanez az eszméje támadt ugyanabban az időben Mr. Boxnak, Mr. Croxnak és Mr. Noxnak. És mindannyian egyidőben hozzáfognak, hogy kalapgyárat építesse-nek.

Féléven belül számos új kalapgyár van az országban. Az üzletek a menyezetig megtelnek kalapdobozokkal. A raktárak zsúfolásig tele vannak velük. Minden-

felé falragaszok, hirdetőablák, hirdetések kiabálják: Kalap, Kalap, Kalap. Nagyon sokkal több kalapot csinálnak, mint amennyire szükség lenne — kétszer, háromszor annyi kalapot. És a gyárak teljes gőzzel tovább dolgoznak.

De itt valami történik, amire sem Mr. Fox, sem Mr. Box sem Mr. Nox, sem pedig Mr. Crox nem számított: a közönség nem vásárol több kalapot.

Mr. Nox leszállítja a kalapok árát húsz centtel; Mr. Crox negyven centtel, Mr. Fox ráfizetéssel is adja, csak-hogy megszabaduljon a kalapoktól. De az üzlet mint rosszabb és rosszabb lesz.

Az összes lapokban hirdetések jelennek meg:

LEHET, HOGY CSAK EGY FEJE VAN ÖNNEK,
DE EZ **NEM** JELENTI AZT, HOGY
CSAK EGY KALAPOT VISELHET.
MINDEN AMERIKAINAK LEGALÁBB
HÁROM KALAPJÁNAK KELL LENNIE.
VÁSÁROLJON KALAPOT MR. FOXTÓL!

Mr. Box hároméves törlesztés mellett ajánlja megvételre kalapjait.

Mr. Nox kiárusítást hirdet:

**CSAK EGY NAPIG!
HASZNÁLJA KI
EZT
A KIVÁLÓ ALKALMAT!**

De ez sem segít. Mr. Fox leszállítja munkásai bérét heti egy dollárral. Mr. Crox heti két dollárral szállítja le. Az üzlet ismét rosszabb és rosszabb lesz.

Egyszer csak — MEGÁLL! Mr. Fox bezárja a gyárat. Kétezer munkását elbocsátja; mehetnek, ahová nekik tetszik. A következő napon leáll Mr. Nox gyára is. Egy héten belül úgyszólván az összes kalapgyárak tétlenül állnak. A munkások ezrei állnak munka nélkül. Az új gépek berozsdásodnak. Az épületeket potomáron eladják.

Eltelik egy-két év. A kalapok, amiket Noxtól, Foxtól, Boxtól és Croxtól vásároltak, elhasználódnak. A közönség ismét kezd kalapokat vásárolni. A kalapüzletek kezdenek kiürülni. A felső polcokról is lekerülnek a poros dobozok. Nincs elég kalap. Az árak kezdenek felfelé menni.

És most nem Mr. Fox, hanem egy bizonyos Mr. Doodle gondolkozik egy jövedelmező üzletről — egy kalapgyár felépítéséről. Ugyanilyen gondolata támad más bölcs, üzletszerű férfinak — Mr. Boodlenak és Mr. Noodlenak is. És újra kezdődik a régi nóta.

A kalapokkal tapasztalt dolgok megismétlődnek a cipővel, cukorral, vasércel, szénnel, petróleummal. A gyárak szappanbuborékként nőnek fel és pukkannak szét. Az ember azt hinné, hogy az embereknek elment az eszük."

Mi a megoldás?

Az itt szatirizált ellentétet jelen társadalmi rendszerünkben teljesen megszüntetni soha nem lehet. Ezzel számolnunk kell. Csak magát ámítja, aki azt képzei, hogy a "kereslet és kínálat"-on alapuló társadalmi rendszerünket pontosan dolgozó központosított tervezéssel lehet vezetni. Ezt a két dolgot éppen úgy lehet összekeverni, mint a tüzet és vizet.

Ellenben lehet és kell olyan állami intézkedéseket alkalmazni, amelyek következtében állandóan hasznos és jövedelmező munkával lehet foglalkoztatni mindenkit, aki dolgozni akar. Nem a fasiszták emberből gépet csináló megoldásával; nem a harmincas évek megalázó és elég-

telen segély munkáival; hanem a nemzet érdekében való közmunkákkal s az elpusztított és elmaradott országok felépítésével.

* * *

Háború idején sok olyan árut termelünk, aminek a nép semmi hasznát nem veszi, de amiből túltermelés nem lehet, mert a háború mind felszívja azokat. Tehát háborúk alatt nincs "túltermelés", a munka szakadatlanul folyik. És előáll az a fonák helyzet, hogy akkor, amikor a nemzet fele pusztításra dolgozik — jobban élünk, mint amikor az egész nemzet szükségletre dolgozhatott volna.

A háború tehát mintegy "kikapcsolja" árutermelő rendszerünk azon törvényét, hogy a gazdasági fellendülés után válságnak kell következnie. A háború megakasztja a gazdasági ciklusok "rendes" folyását, elodázza a válságokat.

Ugyanakkor azonban a "kereslet" roppant megnövekedésével felhajtja a termelőképeséget — és annál fenyegetőbbé teszi a következő várható válságot.

Azt már tudjuk, hogy a kanadai nép többsége egyelőre nem látja még annak szükségességét, hogy a szocializmus bevezetésével oldja meg egyszer s mindenkorra ezt a kérdést.

A Hitlerrek mögött megbújó monopolista imperialisták szakadatlan fegyverkezéssel, a nép elnyomásával, munkatáborokkal és koncentrációs táborokkal, egész országok visszafejlesztésével akarják "megoldani" a gazdasági válság-ciklusok kérdését.

Mi ebből a megoldásból nem kérünk!

Mit tehetünk tehát jelen társadalmi rendszerünk kezei között?

Ezen fő a feje legtöbb közigazdászunknak, államférfiainknak. Legalább is olyan fejtörést okoz nekik, mint a fasizmus elleni harc megnyerése.

Megoldást kell találnunk arra, hogy roppant termelési fölöslegünknek piacot találjunk.

A komoly, haladó közgazdászok és államférfiak általában két irányban próbálnak megoldást találni:

1. *A belső piacnak a kiszélesítése:* a nép vásárlóképességének állandó emelésével.

2. *A külső piac kiszélesítése:* a háború által elpusztított országok felépítésével, az elmaradott országok és gyarmatok iparosításával, és ezek népei életnívójának az emelésével.

Ha ezt a két kérdést meg tudjuk oldani, akkor állandó hasznos, jól javadalmazott munkában dolgozhat mindenki. Világméreteken olyan óriási fejlődés indúl el, amilyenre nem volt még példa a történelemben.

A dolog keresztülvitelét megnehezíti az, hogy teljesen új utakon, szakítva a régi szokásokkal, mindig alkalmazkodva a lehetőségekhez, kell keresni a megoldást. — Közben pedig harcolni a reakcióskok és a régi módszerekhez ragaszkodók ellen.

Könnyíti annak megvalósítását az, hogy a nép minden rétegének — legyen az munkás, farmer, középosztálybeli vagy tőkés — érdeke a dolog megoldása.

Mindamelletten könnyen nem fog menni, mert sokan nem látják még, hogy ez az érdekük; bár napról-napra szaporodik azoknak a száma, minden társadalmi rétegben, akik felismerik az ilyen megoldás szükségességét.

* * *

Feltehetjük a kérdést — mint ahogy sokan fel is teszik, — hogy *honnán vesszük a pénzt egy ilyen grandiózus tervnek a megvalósításához?*

Erre a kérdésre kérdéssel felelünk: *honnán vettük a pénzt a háború finanszírozására?*

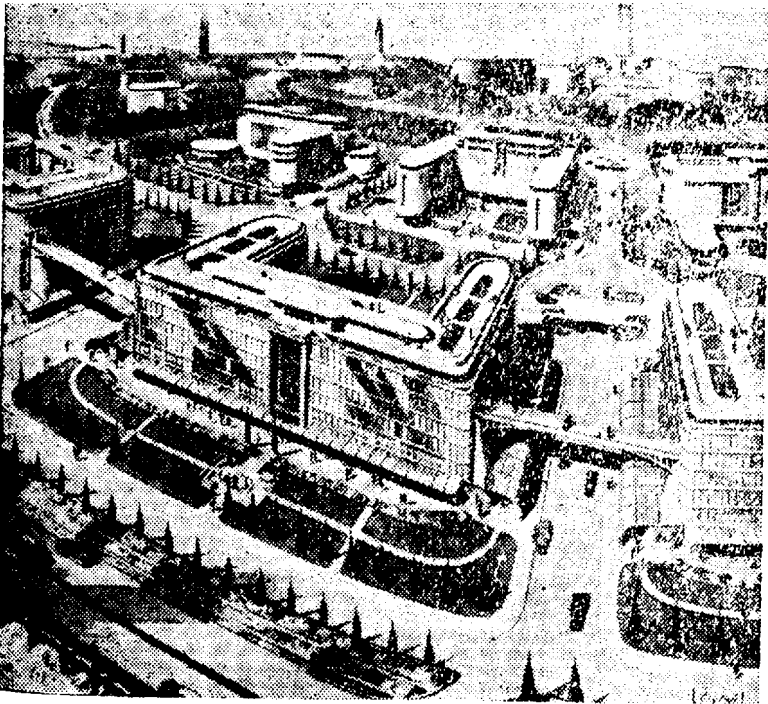
Ezermilliókat költünk el szabadságunk érdekében való pusztításra — ezermilliókat költhetünk el ismét jólétünk és az egész emberiség fejlődésének fokozására.

Adókból! Kölcsönökből?

Igen: adókból és kölcsönökből.

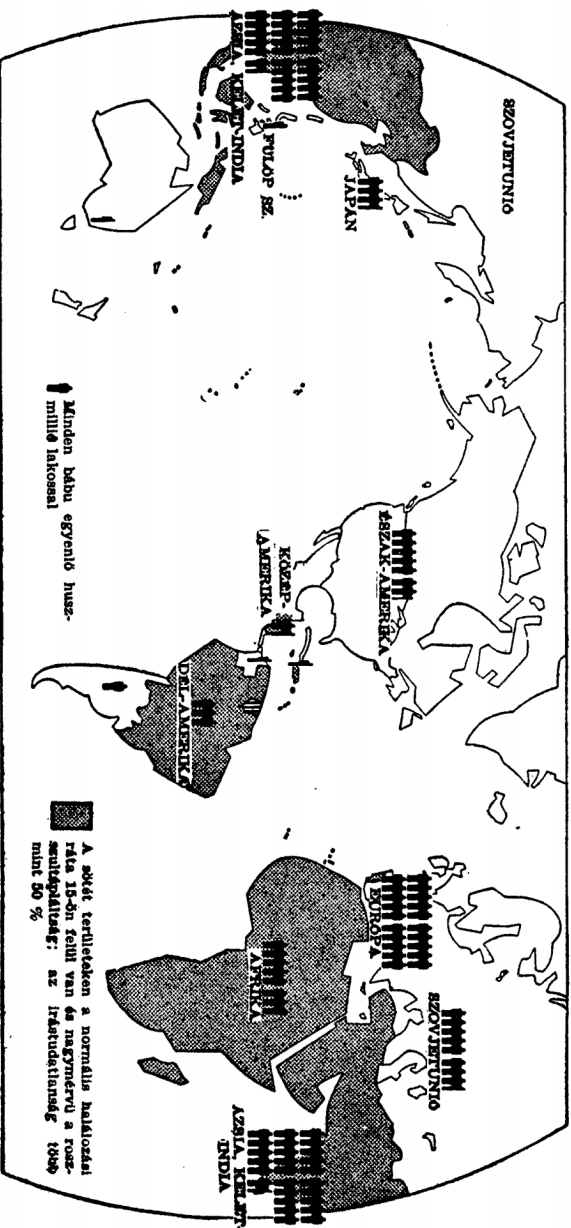
Inkább fizetünk magas adót és vásárolunk kötvényeket, minthogy segélyen tengődjünk, vagy munkatáborokban "élvezzük" az állam kegyeit.

Az nyilvánvaló, hogy a kanadai munkásságnak nem lesz annyi pénze a háború befejeztével, hogy huzamosabb ideig tartó nagymérvű vásárlásokat kezdjen és ezáltal gazdasági fellendülést idézzen elő. Az államnak kell közbelépni és kölcsönökkel financirozni a hatalmas lakásépítkezéseket, közmunkákat, erdősítést, csatornázást, folyószabályozást erőműtelepek építését, stb.

EGYIK TERV SZERINT IGY NÉZNE KI LONDON az ujjáépítés után.

A VILÁG NYOMORTÉRKEPE

A nyomoréletminőség alatt elő (sötéttel rajzolt) területeken lakik a világ népének kétharmada. Mivel a térkép »normális« békéidők adatai alapján készült, hozzá kell még ehhez számítanunk a háborúsufjótta országok népének nagyrésztét.

Orzási feladat hárul itt, ennek a roppant szűkséglelnek a kielégítésére a fejlettebb orszá-
gokra — de orzási lehetőség is nyílik meg az ipar és mezőgazdaság foglalkoztatására.

A külföldi piac

Azt is sejthetjük, hogy az elpusztított európai országoknak és elmaradt félgyarmati és gyarmati országoknak nem lesz elég tőkájük, hogy tőlünk ezzel oly nagymérvű rendeléseket tegyenek, ami lendítőleg hathat iparunkra. Itt is hosszúlejáratú állami kölcsönnel, vagy egyenes ajándékkal kell megoldani a kérdést.

Ezen a véleményen van M. W. Wilson, a Royal Bank elnöke is, mikor ezt mondja:

»Véleményem szerint nagymennyiségű élelmiszert, nyersanyagot készárut és gépeket adni tisztán ajándékképpen az elmaradott és lerombolt országoknak, végeredményben — még a legönzőbb szempontból is — nemcsak a legnagyobb hozzájárulást jelenti az emberi jóléthez, hanem jól felfogott érdeke azoknak a nemzeteknek is, amelyek az ilyen ajándékozást megtehetik.«

Tehát Mr. Wilson, a bankár, ha kell ajándékban is hajlandó odaadni az árut az elmaradott és elpusztított országoknak. Az ő álláspontja a józan, előrelátó üzletemberek álláspontja.

Távolról sem tartunk még ott, hogy ez az álláspont általános legyen, de azoknak a száma, akik számolnak a lehetőségekkel és hajlandók ilyen, — hogy úgy mondjam — forradalmi megoldásra is, állandóan szaporodik.

A Szovjetunió egyik hatalmas piacunkat képezheti a háború után. A bankárok és nagyvállalkozók lapja, a *Financial Post* nyilván számol ezzel, mikor 1943. december 11-iki számában felteszi:

»Célzás történt arranézve, hogy legalább 10.000 mozdonyra, 50.000 teherkocsira, sokezer kollektív gazdaságok részére való villanytelepre, a hűtőkészülékek százezreire lesz Oroszországnak szüksége a háború után. A főlölesleges gyári berendezéseket, melyekre szüksége van Oroszországnak és megtalálhatók Amerikában, át lehet szállítani. Aligha férfíét kétség az iránt, hogy Oroszország hajlandó lesz és készséggel szerzi be nálunk ezeket az árutat és hogy ez a piac hosszú évekig a háború után fog tartani.«

Ugyanezt látja a *New York Times* közgazdasági szakértője is, kibővítve feltételezését azzal, hogy bizonyára hosszú lejáratú kölcsönt kell adjunk ennek finanszírozására:

»Világos, hogy a tőlünk való bevitel milyensége és mennyisége nagymértékben fog függni attól, hogy milyen összegű hitelt engedélyezünk a Szovjetunióknak és milyen feltételek mellett«

Az Egyesült Nemzetek Segély és Újjáépítési Igazgatósága (az UNRRA) egy másik komoly tényezője lehet a háborúutáni újjáépítés és segélyezés alapján való fellendülés megindításának. Az elmúlt év végén Atlantic Cityben tartott konferenciáján határozottan kihangsúlyozták, hogy a segélyezés kérdését nem a segélyezendő fizetési képességének az alapján, hanem szükséglete alapján kell megoldani.

És ezen az alapon kell megoldani az újjáépítés kérdését is.

Minket magyar származású kanadaiakat külön is kell, hogy érdekeljen ez a megoldás. Tudjuk nagyon jól, hogy mennyire elszegényítetté a negyedszázados Horthy-uralom népünket. Tudjuk azt is, hogy ez a magyar nép szempontjából szerencsétlen háború még iszonyatosabb terheket rótt véreinkre. Mire a háborúnak vége lesz még további szenvedésre és pusztulásra számíthatunk, kiülönösképen akkor, ha a magyar nép nem tudja idejében lerázni magáról a fasizmus béklyóit és harctérré válik Magyarország is.

A magyar nép elsődleges érdeke tehát, hogy minél teljesebb mérvű legyen úgy a segélyezés, mint az újjáépítés címen adott támogatás.

Mi a biztosíték?

De mi biztosíték van arra — teheti fel valaki a kérdést, — hogy ezek az urak tényleg komolyan gondolják azt, amit ígérek, amiről beszélnek.

Erre csak azt válaszolhatjuk: Az a kényszerítő helyzet, ami őket Ígéreteik és kijelentéseik megtételére készítette, ami közös tárgyaló asztalhoz kényszerítette az alapjában véve teljesen ellentétes elemeket, az még mindig fennáll.

Ez az egyik.

A másik az, ha a nép felsorakozik az ígéreték és egyezmények mellé és minden erejével rajta lesz, hogy a nép, a nemzet minél szélesebb rétegét amellé felsorakoztatni segítsen.

Semmi más biztosíték nincs arra, hogy csak a legkisebb mértékben is valóra válnak az ígéreték. De soha semmiféle más, nép és haladás érdekében való mozdulat sem fog történni ezek nélkül a biztosítékok nélkül. Ez a biztosíték tehát nemcsak az itt felsorolt dolgok életbelépésére vonatkoznak, hanem minden egyébre is, ami a nép érdekében van.

Mi lesz a felépítés után?

Persze lehetne még arról is beszélni, hogy mi történik azután, amikor már felépítettük a lerombolt városokat és mindenkinek meglesz a tisztességes lakása, megélhetése, stb.

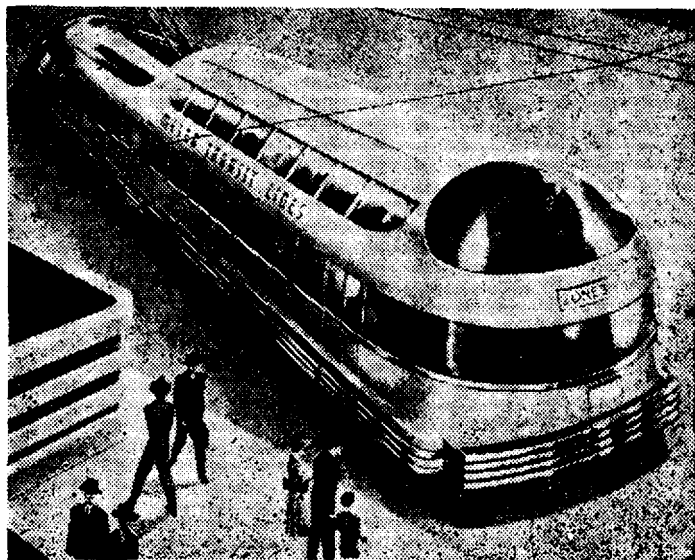
Akkor nem fog előállni a "túltermelés"?

Amint valamikor Sir Arthur Salter mondotta: ad-dier nem kell tartani a tényleges túltermeléstől, amíg az utolsó hottentottának is nem lehet (ha akar) olyan élet-nívója, mint egy amerikai milliomosnak van. Ilyen helyzettől pedig egyenlőre még nem kell tartanunk.

Persze társadalmi rendszerünknek ezt a betegségét csak úgy tudjuk elkerülni, *ha szakadatlanul emeljük az életnívót* és állandóan növekvő külkereskedelmet bonyolítunk le. Ezt sem szűkkeblű zsugorisággal, sem elképzelést nélkülöző maradisággal nem tudjuk megcsinálni. Ide az ut csak bátor, új ösvényen vezet, amelyen a kereslet és kínálat törvényeit bizonyos mértékben háttérbe szorítja a szükséglet törvénye.

Ez az ösvény párhuzamosan halad az emberi haladás ösvényével.

Ezért akarunk rálépni.

ÁRAMVONALAS VILLAMOS AUTÓBUSZ terve.

»Mély forradalom felé haladunk. Részben a két nagy háború következményeként, részben pedig a 150 éves modern technológia és az emberi jogokról és kötelességekről való demokratikus gondolkozás következtében. Mi, akik ráeszméltünk ennek a forradalomnak az elkerülhetetlenségére, azt óhajtjuk, hogy legyen fokozatos és vértelen, ne pedig hirtelen és véres. Hiszünk benne, hogy lehet az fokozatos és vértelen, ha a közvéleményt formálók, a politikusok és nyomási csoportok vezetői, követőik milliőit a szűkkörű és osztályelölítétek helyett, a közjó érdekében befolyásolják.«

Henry Wallace, az Amerikai E. A. alelnöke.

II.

A háború utáni új világnak, mint a békés fejlődés elkerülhetetlen szükségszerűségének minden társadalmi rétegben megvannak a barátai, épp úgy, mint az el-lenségei.

Henry Wallace, az Amerikai Egyesült Államok al-eelnöke egyik legharcosabb hive ezen jobb világért való küzdelemnek. Keményen harcol azért. Utazik, városról-városra menve agitál annak érdekében, cikkezik, élesen támadva a jobb világért való küzdelem ellenségeit, azokat a maradiakat, akik nem látják azt, amit ő lát, hogy: *"mély forradalom felé haladunk"*, melyet elkerülni nem tudunk, — a kérdés csupán az, hogy fokozatos és vértelen lesz-e az, vagy hirtelen és véres.

És valójában erről van szó: békés fejlődés, vagy általános felfordulás.

Tisztán látja, hogy a fasizmus nem csupán a barna inget jelenti, nem szorítkozik az Németországra, hanem megtalálható annak csirája minden ország fejlődést el-lenző rétegei között:

»Szerencsétlenségünkre, sokkal messzebb vagyunk a fasizmus fölötti győzelemtől, mint a német hadsereg fölötti győzelemtől. A fasizmus a harc vonal mindkét oldalán harcol, A fasizmus harcol el-

lenünk az új Világ: mindkét kontinensen A fasizmus új bázisokról fog harcolni ellenünk, amikor a katonai győzelmet már kivívtuk.

Ne kövessük el azt a végzetes dőreséget, hogy lebecsüljük az ellenségünket. Egyetlen ország sem szabadult meg tőle. Az emberi tehetség, érték és méltóság elleni támadás korunk legközvetlenebb kérdése, A fasizmus az ingadozás és megosztott célkitűzés idején virágzik. Elpusztul az, ha dinamikus, egyöntetű célkitűzés és bizalom van.«

Tisztán látja, amit nemcsak a kapzsiságtól elvakult reakciók, de még sokan, magukat "szocialistáknak" valló vezérek sem látnak: hogy ezek az idők teljesen különböznek minden eddigi időktől. A fasizmus barna pestise nem fog magától kimúlni a náci hadak fölötti győzelemmel — minden haladó embernek közös célért kell összefogni és *egy lehetőségekben dús, új világgal kell megfojtani azt.*

Tőkés maradt

Nagy tévedés lenne azt hinni, hogy Wallace elpártolt a tőkésosztálytól és azzal szemben lett a nép bajnoka. Azok, akik olyan egyszerűen képzelik el az életet, mint ahogyan az élet ma nem létezik, nem tudják elképzelni, hogyan akarhatja az uralkodó osztálynak egy tagja, aki osztályának javát akarja, a nép és az emberiség javát is.

Wallace megmaradt az uralkodó osztály tagjának és mint ilyen harcol a nép jólétéért. Annyi biztos, hogy Wallacének sem minden elgondolása elfogadható, vannak neki is olyan nyilatkozatai, amelyek nem állják meg a tudományos analízist. Azok, akik Wallacének csak a legjobb beszédeit és nyilatkozatait olvasták nem láthatják ezen hiányosságait. De eltekintve ettől, Wallace az egyik legelőrelátóbb polgári politikus, akinek nagy szerepe lehet Amerika jövőjének formálásában. Osztályának kevés tagja látja még úgy a dolgokat, mint ahogy ő látja; de mivel az az irányzat, amit Wallace általában

vall és követ a helyes, békés megoldáshoz vezető irányzat, így mindinkább szaporodik a tőkésosztály soraiban azoknak a száma, akik ezt az irányzatot magukévá teszik. Ezért van az, hogy Wallace forradalminak nevezhető beszédei oly feltűnést keltenek és sok esetben visszhangra találnak a tőkésosztály józanabb rétegeiben.

Nekünk, akik a dolgozó nép jövőjéért és jólétéért küzdünk, akik hiszünk abban, hogy ezt, a jelen időben a nép minden rétegének egységével érhetjük el legbiztosabban, keresnünk kell annak a csoportnak a barátságát és szövetségét, melynek Wallace egyik kimagasló alakja. Szükséges, hogy tanulmányozzuk ennek a csoportnak a törekvéseit és elgondolásait, hogy össze tudjuk egyeztetni azt a dolgozó nép törekvéseivel. Mert — amint azt könyvünk elején kihangsúlyoztuk — nem arról van szó, hogy milyen jövőt szeretnénk, hanem arról, hogy milyent *akarhatunk*. És pedig nem a távoljövőben, hanem közvetlenül a háború után. Ehhez az irányvonalhoz figyelembe kell, hogy vegyük mindazoknak az érdekcsoportoknak a véleményét, óhaját, akik hasonló célra törekednek és ebben hajlandók lesznek a nép minden rétegével kooperálni.

Wallace 1944. február 4-én, Los Angelesben elmondott beszéde legjobban visszatükrözi az amerikai uralgó körök azon leghaladóbb rétegének a háborúutáni világra vonatkozó elképzelését és óhaját, akik a nép minden rétegének bevonásával, a béke és haladás útján, a bőség közgazdaságával akarják megvalósítani a háborúutáni új világot. Ezt a beszédet, a Wallace beszédeit tartalmazó legújabb könyv ("Democracy Reborn") legelejére tették, ezzel is hangsúlyozva azt, hogy milyen fontosságot tulajdonítanak annak. Ebben a könyvben "*Mit akar Amerika?*" cím alatt jelent az meg. Már az előbb vázolt okoknál fogva szükségesnek tartom ezt, minden idevonatkozó főbb részletében ugyanilyen cím alatt ide mellékelni.

Mit akar Amerika?

"Mi nagyon sokféle dolgot akarunk, amik közül egyesek Összeütközésben vannak másokkal. De hadd mutassak rá már a kezdetben arra, hogy az egész, amit az amerikaiak egybevetve akarhatnak — az mérhetetlen sok. Csak néhány évvel ezelőtt, amikor az elnök azt mondta, hogy ötvenezer repülőgépet akar évente, voltak akik azt gondolták, hogy képzelődő. Ma tudjuk, hogy évi száz-ezer repülőgép kemény valóság. Így én azt mondom önöknek, hogy *kétszer annyit kaphatunk civil életszükségletekre a háború után, mint bármikor is kaptunk a háború előtt*, és önök tudják, hogy ez nem álmodozás. Van-
nak határok, de ezek sokkal magasabbak, mint legtöb-
ben valaha is képzelték.

De nem kaphatjuk meg ezeket a dolgokat anélkül, hogy a jobbik eszünket elő nem vesszük és jobb irányítást ne használjunk. Ha nagyon sokat akarunk markolni, akkor lesz ismét egy gazdasági felszökkenés és egy másik összeomlás. Ezért kell tisztán látnunk, hogy mindenkünk mit akar és azután, hogy ezeket az óhajokat hogyan lehet gyakorlatilag összeegyeztetni és összeadni. Ez a gyakorlati útja a közjólét tervezésének, alkotásának és élvezésének.

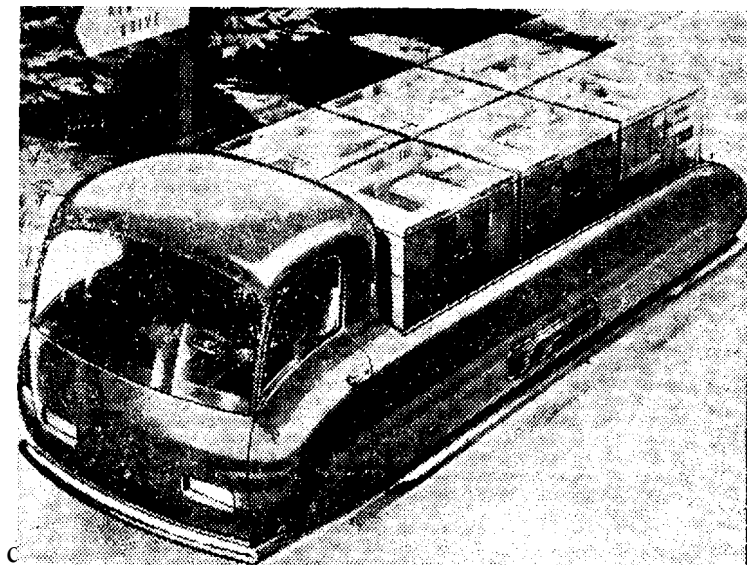
A legelső és legfontosabb szükségletet, amit tenni kell, azoknak az egyszerű embereknek az óhajaival kapcsolatban kell tenni, akik megélhetésükért dolgoznak a gyárakban, üzletekben, iskolákban és kormányhivatalokban. . .

Természetesen a munkás több munkaalkalmat, rendesebb bért akar; akarja, hogy értékeljék, érezzék, hogy ő is hozzájárul ahhoz, hogy ez a világ jobb legyen az életre.

Az Egyesült Államok munkásai biztosítékot akarnak arra, hogy munkájuk lesz akkor is, amikor a hétmillió

hadszolgálatos és tízmillió hadimunkás — akik legmesszebbmenő törekvésükkel megmentenek bennünket ebben az elkeseredett küzdelemben — szükségesnek találja visszatérni a békemunkához. Olyan tervet akarnak, amely megoldja a kérdést akkor, amikor több munkás lesz, mint munkaalkalom...

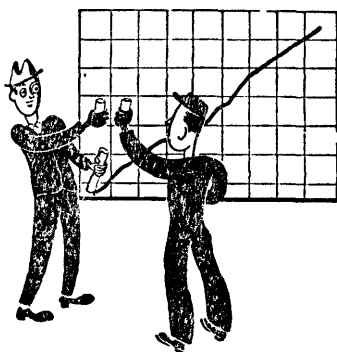
Akkor, amikor az emberek kezdenek munka után futni, mikor a munkás egyezkedő ereje gyöngülni és a szakszervezetek tőkéje olvadni kezd. A munkások mindenfelé tudják ezt és ezért kezdenek messzebbmenő dolgokról is gondolkozni, és nem csupán magasabb bérekért, rövidebb munkaidőért és jobb munkaviszonyokért egyezkedni. Részt akarnak venni annak eldöntésében, ami meghatározza a nemzet jövőbeli jólétét. Abban az irányban akarják befolyásolni a kormányt és az ipart, hogy az embererő, a nyersanyagforrás és a technikai tu-

ÁRAMVONALAS PLASZTIK TEHERAUTÓ terve.

A munkások tudják, hogy ha az Egyesült Államok úgy termel békében, mint ahogy háborúban, akkor meglehet az alkalmuk az üdülésre és művelődésre és mindennek fölött a lehetőségük gyermekeik igazi iskoláztatására.

A munkások jobb biztosítást akarnak betegség, munkanélküliség és aggkor esetére. Azt akarják, hogy a Wagner Törvény ne úgy szolgáljon, mint egy pótlék a munkaalkalmak helyett, hanem mint biztosítás olyan bal eset ellen, amibe mindannyian beleeshetünk. Mikor, a háborúutáni időszakban, megszüntetik a munkaszerződéseket, a munkás munkát akar és nem segélyt. A Wagner Törvény sohasem pótolhatja a munkaalkalmat, de munkaalkalommal párosulva nagyszerű.

A szervezett munkás nagykorú lett. Elfoglalta a helyét, mint felelős társ az ipar és kereskedelem irányításának intézésében. A háború alatt elfogadta a felelősséget a termelés fenntartására és emelésére. Joga van hozzá, hogy tisztességes és becsületes elbá-

nást kérjen a köztől. Mint felelős társ, a munkás alkalmat akar az iparban való alkotó hozzájáruláshoz és az abból való részesedéshez. A háború alatt a munkásság százezrei vetették alá az eszmét a termelés fokozott hatékonyságának, növelésének, az idő és költségmegtakarításnak és a termékek minősége javításának. A háború alatt a munkás élvezte az igazgatósággal való együttműködést és nagyszerű termelő munkát végzett. A nemzeti vagyonnak ezt

a gazdag forrását soha nem szabad többé kihasználatlanul hagynunk.

A farmernek még több szükséglete van, mint a munkásnak, mert ő nemcsak munkás, hanem igazgató, tőkés, kereskedő és adós is. A farmer ki van szolgáltatva úgy az időjárásnak, mint a piacnak, — mindkettő akaratán kívüleső valami. A farmer legelső óhaja tehát, hogy megszűnjön foglalkozásának rendkívüli kockázata. Első szükséglete tisztességes piac, alacsony szállítási tarifa és méltányos piacraviteli költség biztosítása.

A farmer alacsony kamatrátát, a mezőgazdasági gépek és műtrágya olcsón való vásárlásának lehetőségét akarja. Mint vásárló, a farmer tudja, hogy régen ki van szolgáltatva a monopóliumoknak, úgy mikor vesz, mint amikor elad. A farmer szereti a földjét és úgy óhajtja azt kezelni, hogy jobb állapotban hagyhassa azt gyermekeire, mint ahogyan találta. Mindenekelőtt a farmer bőségesen akar termelni, látni akarja, hogy munkájának gyümölcse emeli az emberiség életnívóját.

A legutóbbi években a farmerság mindinkább érdeklődni kezdett olyan törvények életbeléptetése iránt, ami ugyanolyan egyezkedési alkalmat nyújt neki, mint a milyent a munkás és ipar élvez. . . De a farmerság legjobb vezérei ráeszméltek arra, hogy a farmtermékek árait csak úgy lehet fenntartani a háborúutáni időszakban, ha a munkásság magas munkabérek mellett teljes alkalmazást élvez. Ugyanúgy, a munkásság legjobb vezérei felismerték, hogy a jó béreket és teljes munkaalkalmakat nem lehet sokáig élvezni, ha a farmereknek nincs meg a jóléte. Minden farmer, éppen úgy mint minden munkás biztonságot és emelkedő életnívót akar.

Egyes, de nem minden, nagyvállalkozó olyan hatalmat akar, amely neki nagy profitot biztosít. Azt akarja, hogy A Wall Street jöjjön először és csak utána a nemzet. Azt akarja, hogy a tulajdon joga jöjjön előre és csak másodsorban az emberi jog. Sajtón, rádión, demagógián

és parlamenti összeköttetésen át irgalmatlanul harcolni fognak ezek minden olyan törekvés ellen — jöjjön az akár az országos, akár az államok kormányai részéről — amely az emberi jogot a tulajdonjog fölé próbálja helyezni.

Saját lelkiismeretének a megnyugtatóására, a nagyvállalkozóknak ez az önző, szűklátókörű csoportja óhajait enyhehangzású jelszavakba takarja. Így például: "Egy gazdaságilag egészséges kormányra és kiegyensúlyozott költségvetésre van szükségünk. Le kell vágni a kormány költségeit. Ki kell hajtanunk 'ezt és ezt' a Fehér Házból. Akkor aztán, ha a kormány kibukik és ismét a Wall Street irányítja az országot, megkaphatjuk, amire szükségünk van — a szabad-vállalkozást. Igen, a régimódi Amerika szabad-vállalkozása kell nekünk."

Szabadvállalkozás alatt a nagyvállalkozóknak ez a fajtája mindenek fölött érti azt az előjogot, hogy kormánybeavatkozás nélkül állapíthassanak meg monopolisztikus árakat; azt az előjogot, hogy tisztességtelen versenymódszerekkel üthessék ki a versenyzőt; azt az előjogot, hogy felvásárolhassák a szabadalmakat és használaton kívül helyezték azokat. . .

Szerencsére nem minden nagyvállalkozó kér ilyen előjogokat, nem mind ilyennek határozza meg a szabadvállalkozást, mint ahogy itt leírtam azt. Egyeseket épp oly mélyen érdeklí a teljesmértvű munkaalkalmazás, mint magát a munkásságot. Örömmel látnak ők is olyan módosítást az adóztatási törvényen, amely legjobban fog serkentőleg hatni az olyanféle vállalkozási tevékenységre, amely teljesmértvű munkaalkalmat szolgáltat. Ezek között a nagyobb vállalkozók között egyeseknek csodálatos új találmányok vannak birtokukban, amelyeket tömeges termelésre szeretnének bocsátani, a lehető leggyorsabban. Az ilyen férfiakat akárhányszor jobban érdekli a termelés fokozása és azáltal az emberiség szolgálása,

mint csupán pénzt csinálni a pénz kedvéért; de tudják, hogy még az emberiség szolgálása szempontjából is szükséges méltányos hasznot csinálni, ha azt akarjuk, hogy a magánvállalkozáson alapuló jelen rendszerünk életben maradjon. Éppen ezért biztosítékot kívannak a nagy és növekvő piacokra.

A kisvállalkozó épp annyira érdekelve van a szabadvállalkozásban, mint a nagyvállalkozó, de egészen mást ért ezalatt a szó alatt. Szabadvállalkozás alatt a kisvállalkozó érti azt a lehetőséget, hogy a monopólium uralmának bármiféle fajtájától való félelem nélkül, szabadon versenyezhesen. A kis gyáros szabad utat akar a piacokhoz és biztosítékot arra, hogy nem fogja máról-holnapra összezúzni egy ellenséges pénzügyi hatalom.

A kisvállalkozó a maga módján éppen olyan tipikus amerikai, mint a kisfarmer. Lehet, hogy egyik rokona munkás, vagy farmer, egyes esetekben nagyvállalkozó. A kisvállalkozó a kezdeményezés jelentékeny részének a forrása az Egyesült Államokban. A kisvállalkozó megalázkodó, ambíciós és bizonytalan. Nem nagyon boldog, mert úgy háborúban, mint békében a gazdasági balesetek száma igen magas a kisvállalatok között. . ."

* * *

"Mindannyian munkát, biztonságot, szabadságot, vállalkozási lehetőséget, jó iskolázást és békét akarunk. Mindezeket egy szóban összegezzük és azt mondhatjuk, hogy Amerika a boldogság útjára akar lépni. Minden egyes amerikai, mielőtt meghal, kifejezésre akarja juttatni, mindazt, ami benne megvan. Keményen akar dolgozni és bőségesen szórakozni. Élvezni akarja a jó ott-hont és gyermekei iskoláztatását. Utazni akar s alkalomadtán pihenni és élvezni az élet szebb dolgait. Az egyszerű ember úgy gondolja, hogy joga van ezekhez a dolgokhoz. Azt akarja, hogy a nemzet fizikai forrásait emberi energiával és tudással átalakítsák az élet jó dolgai-

vá, amely végeredményben békét és boldogságot hoz. Ő tudja, hogy nem kaphatja meg ezt a békét és boldogságot, ha a béke és boldogság lehetősége meg van tagadva, faji vagy vallási alapon, bármely embertől is.

A köznép eltökélte, hogy meg fogja kapni, amihez joga van. Forrásaink teljesmértvű kihasználásának bármely elhanyagolása arra fogja készíteni őt, hogy megdöntsön bármely rendszert, amely véleménye szerint útját állja. . .

Mindannyian azt akarjuk, hogy szükség legyen ránk és értékeljenek bennünket. Érezni akarjuk, hogy a világ szegényebb lenne, ha meghalnánk. Élvezni akarjuk a világot, hozzá akarunk járulni ahhoz és azt akarjuk, hogy értékeljen a világ bennünket — kikit a maga kis módján.

A gazdasági válság legelkeserítőbb része az volt, hogy annyi milliót vágott el a munkanélküliség. Nem akarjuk ezt ismét látni, amikor a háborúnak vége lesz és a fiúk visszatérnek. Méltányosan teljes munkaalkalmat akarunk; úgy, hogy minden amerikai ez ország fiának érezhesse magát.

Megvan az anyagunk, amivel dolgozhatunk. Van tudományunk és technikai képzettségünk, amivel munkánkat irányíthatjuk. Mérhetetlen keresletünk van árukra és szolgálatokra, amelyeket ki tudunk elégíteni. Mindössze jó irányításra és együttműködésre van szükségünk. Kevesebb kaparintásra a magunk részére és több együttműködésre az általános jóléthez. Törvényes önérdéket nem lehet másképpen megvalósítani. Együtt dolgozva a háborúban a győzelemért, visszhangzó sikert értünk el. Azzal, hogy együtt dolgozunk a közjó érdekébe a békében, olyan eredményeket érhetünk el, amilyent legtöbb amerikai még remélni sem mert."

* * *

Ez tehát, amit Wallace tolmácsolása szerint Amerika akar. Biztosak lehetünk benne, hogy az ilyen célkitű-

zéssel megegyezik az amerikai nép nagytöbbsége és általában elfogadható alap ez a haladás minden barátja számára.

De Wallace egyike azoknak a kevésszámú polgári politikusoknak, akik azt is megértik, *hol van a fasizmus gyökere:*

A kapzsi monopolisták régihez makacsul ragaszkodó csoportjában; akik kiváltságaik megvédése végett a legbrutálisabb eszközöket is hajlandók alkalmazni — nemkivéve a huligán csöcseléknek, fasiszta bandáknak a szervezését sem.

A nép széles tömegeinek reménytelen helyzetében.. (Mély válság idején a reakciós demagógnak nem nehéz elhíttetni a nép politikailag tudatlan tömegeivel, hogy ő a nép bajnoka. Ezeknek a támogatásával, éppen a nép legelégedetlenebb rétegének a kihasználásával jut így hatalomra a nép leghalálosabb ellenségének, a reakciós monopolistának az ügynöke — a fasiszta.)

Ez a két tényező képezi a legnagyobb veszélyt a háborúutáni új világ megvalósulásánál. Annak létrejötte elképzelhetetlen az ezek ellen való harc nélkül.

Harcolni a reakciós monopoltőkések ellen, leleplezni kapzsi, hazaáruló, népellenes tevékenységüket. Harcolni a tudatos és önkéntelen ügynökeik ellen.

Harcolni azok ellen az állapotok ellen, melyek melegágyai lehetnek a fasizmusnak — a munkanélküliség, válság, gazdasági és politikai bizonytalanság, nyomor és politikai tudatlanság ellen.

Ez csak két legfontosabb tényező, amit tudnunk, ismernünk kell. A dolog azonban nem ennyire egyszerű. Nemcsak azok akadályai egy jobb világnak, akik tudatosan, célirányosan dolgoznak ebben az irányban. Számos olyan tekintetbeveendő elem van, amelyek mind hozzájárulnak egy vagy más formában az új világ felépítéséhez, vagy annak gáncsolásához.

Defitizmus a nációkat segíti

A haladást gáncsolják azok az elemek is, akik nem tudják elképzelni, hogy a dolgok másképp is történhetnek, mint ahogyan azelőtt történtek; akik a régi világ gazdasági törvényeit megdönthetetlen valaminek képzelik.

Az utóbbi időben ugyan mind kevesebb azoknak a száma, akik csak a régi alapon tudják elképzelni (a változott körülmények között) is a dolgokat, de azért akadnak ma is bőven. Akadnak ilyenek minden társadalmi rétegben. Azok között is, akik kimagasló helyet töltenek be a közéletben. A régiek alapján jósolnak a háború utánra: munkanélküliséget, általános zűrzavart, stb. Például ezt jósolja (az *Annals* nevű folyóiratban, 1942 márciusában) a Politikai és Társadalomtudomány Amerikai Akadémiája, a háború befejezésének idejére:

»A nemzeti jövedelem a háborús csúcsteljesítménynek harmadára vagy felére fog csökkenni úgyszólván máról-holnapra. . . Ennek megfelelő arányú munkanélküliség fog beállni. . . Bármely terv, amely ezzel nem akar számolni, nem reális és hiábavaló.«

Ezt a lehetőséget ma már még a legreakciósabb elemek sem vallják ilyen formában. Valószínű, hogy azóta ezek a "tudós" férfiak is revidiálták álláspontjukat.

A legszomorúbb valami, hogy ezek között a kivülkölők között még mindig ott találjuk a CCF jónéhány vezéréét. Bár az utóbbi időben már ők is változtattak valamit merev álláspontjukon, de még mindig éppen elégszer találkozhatunk a defitizmusnak, a reménytelenség hintésnek ilyenféle nyilatkozataival.

Az alapja ennek: nagyképűség mögé rejtett tudatlanság, rosszakarat, vagy szavazatfogsásra való törekvés.

Ezek a CCF-ista vezetők, akik így nyilatkoznak, bizonyára azzal a szándékkal teszik ezt, hogy ezzel ráijjesszenek a választókra. Azt akarják elhitetni velük, hogy a munkanélküliséget csak úgy kerülhetik el, ha CCF-kormány kerülhet hatalomra.

A tény pedig az, hogy egy CCF-kormány is csak úgy tudná megoldani a munkanélküliség és gazdasági válság kérdését, ha nemzeti egységben összefogva a társadalom minden hajlandó rétegét, olyan programot dolgozna ki, amely lehetővé tenné az életnívó állandó emelkedését benn, és ha olyan nemzetek összefogásán alapuló külpolitikát folytatna, ami által segíthetnénk a lerombolt és elmaradott országokat felépíteni és kivitelünket nagymértékben fokozni.

A választás tehát nem CCF-kormány vagy munkanélküliség — hanem: nemzeti egység vagy munkanélküliség és zűrzavar.

Bár az előbbi megközelítéssel sikerül nekik számos szavazatot szerezni, de azzal egyetemben elhintik azt a téves tant is, hogy itt nem lehet semmit csinálni, mert ha CCF-kormány nem kerülhet be, akkor úgyis munkanélküliség és felfordulás lesz, aminél már "aki bírja, marja" fog dönteni.

Csak természetes, hogy a fasizmus amerikai barátai is a reménytelenség, a defitizmus húrjait pengetik meg, mikor a fasizmus malmára akarják hajtani a vizet. Itt van például az amerikai fasizmus mostanában meglehetősen lecsendesedett apostola, Coughlin atya. Hitlert már nem dicsérheti nyíltan Amerikában, tehát így próbál szolgálni neki:

»A legjobb életnívót láttatok Amerikában. Most készüljete a legrosszabbra.«

Vagy:

»Legtöbben az uccát rótátok a válság idején. . . Ugyanez a helyzet fog bekövetkezni öt perccel a békeharangok megkondulása után.«

Coughlin atya mindenesetre arra fog törekedni, hogy "prófétai jövendölése" beteljesedjen, mert csak az ilyen helyzetben előálló felfordulásban remélheti még, hogy az a rendszer, amire szívéből vágyik — a fasizmus — tényleg megvalósul.

Bár Hitler amerikai "rádiós-papja"-nak mézes-mázos hangja, amellyel a nyomorba és bizonytalanságba jutottak millióit szédítette meg, igen elgyengült az utóbbi időben, de a defitizmus hangjával még mindig jelentékeny szolgálatot tesz mestereinek.

* * *

Hitler, mióta nem számolhat be hangzatos győzelmekkel, más módszerekhez nyúl, hogy ügyét valahogy összetákolja, hogy ha már győzelemre nem is számíthat, de legalább egy egyeztetett békével menthesse meg a fasiszmust és készülhessen egy újabb próbálkozásra.

Ha Németországot le is győzik, — mondja — utána össze fognak csapni a tőkés demokratikus államok a Szovjetunióval.

Ügynökei és azok, akik ezt a defitista maszlagot bevették, (köztük — sajnos — progresszív elemek is) kórusban énekelik ezt utána.

A defitista jelszavakat nem szabad összetévesztenünk a veszélyre való figyelmeztetéssel: az előbbi remény tehmséget, szellemi leszerelést jelent; az utóbbi — mivel az *kivéselő utat is mutat* — nagyobb munkára való serkentést.

De van még egyéb, új világot gáncsoló elem is. Lásuk.

Egyik ilyen elem például a maradiság, a változástól való féls.

Még az úgynevezett normális viszonyok között is mindig a népellenes politikusok játékszere volt az, aki félt a haladástól, a változástól.

Ez természetes. A világ fejlődik s minden fejlődés az emberiség ügyét szolgálja. Csak annak lehet esetlen érdeke a változástól félni és a régihez vakon ragaszkodni, akinek olyan jól megy dolga, hogy minden változás csak kárára lehet.

Még ez sem alkalmazható minden időre. Ma a fejlődés *mindenkinek* az érdeke, mert a visszamaradás, jelen fejlettségünk mellett, csak egy általános zűrzavart eredményezhet — és ez nem lehet érdeke egyik társadalmi rettegnek sem.

Blimp ezredes

David Low világhírű karikaturistának van egy kedvenc alakja: Colonel Blimp (Blimp ezredes). Blimpet maradisága és ostobasága jellemzi. Ellenez mindent, ami új. Sőt még akkor is, amikor már elhaladt mellette a világ, még mindig visszafelé néz. Nem érti meg, hogy miért kell változás. És mivel már mindenki az új gondolatvilágban él és beszél, — ő is elfogadja *a szavakat*, de gondolatban még mindig a régi világot éli, a régi fogalmakkal van teli, így aztán minden új dolog nevetségesen jön tőle.

Eleinte azt gondolták, hogy Blimppel a maradi angol uralkodó osztályt személyesíti meg Low, és az angol életben beállott nagy változások után, mikor az angol uralkodó körök is szakítani kezdtek konzervatív társadalmi felfogásukkal, már azt hirdették, hogy Blimp ezredes meghalt.

Low azonban hamar megválaszolt ezekre a híresztelésekre:

Blimp nem halt meg még Angliában sem, annál kevésbé más országokban. Mert Blimpek vannak a világ minden országában — ellenezve minden társadalmi reformot, haladást.

Nemrégén Blimp hasonlított ahhoz a jó öreg aszszonyhoz, aki mikor házát teljesen romba döntötték a náci bombák, a bombázások után való napon nyugodtan megjelent azon a helyen, ahol a háza azelőtt állott — és szokásához híven felsúrolta a küszöböt.

Ugyanúgy Blimp: aki, amikor a háborúutáni újjáépítésről beszélnek neki, úgy tesz, mintha a régi gazdasági felépítmény még mindig a háta mögött állna.

De az idő halad tovább. Ma Blimp úgy érzi magát, mint egy menekült: idegen eszmék, idegen, új jelszavak között, idegen társaságban. Ezeknek a megértése sehogy se vág össze az ő régi gondolatmenetével. Gyakran össze akarja házasítani az ósdi dogmákat az új dolgokkal, olyanféleképpen, mint ahogy a "megtérített" vadember össze próbálja házasítani az emberevést a kereszténységgel.

"Együttműködés a nemzetek között? Ez aztán döfi uram! De szó sem lehet a verseny szent alapelveinek megsértéséről: kiki magának és vigye az ördög a hátulsókat."

A jövedelmi adóval sehogy sincs kibékülve. Azt a lapjába véve hibásnak, demokráciaellenesnek és igazságtalannak tartja.

"Nem lehet korlátozni a profitot, amikor az üzlet jól megy, hacsak nem vállalkozunk arra is, hogy megtérítsük a kárt, amikor rosszul megy. így tehát nem lehet megadóztatni egy embernek a jövedelmét, ha nem vállalkozunk arra, hogy kiegészítsük azt."

A közgazdászok azon javaslataiban, melyben a boldogulás érdekében újjáépítést javasolnak, nyomban az alsóbb osztályok aknamunkáját szagolja. Ezeket az intézkedéseket az alsóbb osztályok fölösleges elkényeztetésének tartja.

"Teljes és állandó munkaalkalom! No ez nagyszerű! Munkanélküliség nélkül, hogyan kényszerítjük munkára az embereket? Nincs ebben semmi észszerűség. Biztonság és a szűkösségnek a megszüntetése lecsapolná a kezdeményezési és vállalkozási szellemet. Hiszem — bár nekem soha nem volt még benne részem — hogy az éhség nagy serkentő. Miért nincs az emberekben kezdeményezés és vállalkozási szellem, mint az öreg Lord X. Y.-

ban, aki a múlt háborúban megkaparintotta a bakancs-
szállítást!"

A társadalmi biztonság, az életnívó emelése és más, hazai piac kiszélesítését célzó irányvonalak szintén észszerűtlenek számára.

"Az ipar tartsa el a munkást — élelemmel, ruhával, házzal, adjon neki munkát és kösse le az idejét, — mondja Blimp. — Arra már nem képes, hogy költőpénzt is adjon neki."

A tervezéshez és központi ellenőrzéshez aztán már végkép nincs bizalma. Megvan neki a kész elgondolása, hogy mindenféle tervezés bizonytalan és ábrándozás csupán.

"Teringettét uram, én azt mondom, hogy sokkal jobb lesz megmaradni a régi jó valóság mellett, mint amilyen a Bizalom Visszaállítása. A háborúutáni állapotok amúgy is zavarosak lesznek. Miért kell azt még zavarosabbá tenni tervezgetéssel?"

Makacsul ragaszkodik a magánvállalkozáshoz, mint sérthetetlen erkölcsi alapelvhez. De nem mindig. Mert mikor a *munkássággal szembeni* szabályozásról van szó — azt kikötés nélkül helyesli.

Blimpnek rendíthetetlen bizalma van a nagy bankárok és nagyvállalkozók tehetségében. Azok, szerinte, mindent el tudnak intézni, ha "nem avatkoznak bele" a dolgaikba. (Az ég tudja, hogy miért ez a nagy bizalom. Az 1930-as évek zuhanása olyan váratlanul vágta fejbe őket, hogy ebből aligha lehet a bölcsességükre következtetni. És egészen a háború kitöréséig még az inget is ráadták Hitlerre és Hirohitóra ... de hagyjuk a múltat.)

"Csak magukra kell hagyni őket — mondja Blimp — az üzletösszevonással, központosítással, a külföldön való befolyás kiterjesztésével, stb.-vel és minden jó fog lenni, visszaáll a bizalom és a köznép szabadsága megőrződik."

Blimp és az ő "gyakorlati üzletembere", akinek a képen a bőr abban edződött meg, hogy hosszú éveken át kormánytámogatásért és védővámokért zaklatta a kormányt, úgy néz ki most, mikor "Nem beleavatkozás!"-t kiált, mint Blimp és az ő monopolistái, amikor meg akarják őrizni a "köznép szabadságát!"

Szerencsére, ez az álomvilág, amelyben a képviselőház csak mint kifutófiú szolgálna abban, hogy az ipar és pénzügyek kényurainak titkos üzleteikhez valahogy hozzáalkalmazza a nemzet politikáját — nem igen valószínűsíthető meg. Még Blimp is látja, hogy ez nem fog menni addig, amíg a munkásság megtartja a sztrájkjogát. ÉR a jelek azt mutatják, hogy a munkásságnak semmi kedve ahhoz, hogy Blimp kedvéért lemondjon erről a jogáról.

Ez a helyzet aztán — bár némileg undorodva — fantáziáját az érdekösszeegyeztetésnek különösen láncolatához viszi: Kapjon a munkás is egy (kisebb) részt az irányításból és egy részecskét a profitból. De nem beavatkozás, hozzáértés, sima munkamenetel és vigye az ördög a középosztályt. Jó éjszakát demokrácia. Jó reggelt fasizmus! . . .

Szerencsére még vannak bölcs embereink, akik az őket megillető helyen tartják a Blimpeket.

A mi Blimpjeink

De nem kell éppen Blimphez menni, mikor a háborúutáni új világ megvalósulásának akadályozóit keressük. Találunk ilyeneket magunk között is — egyszerű munkásembereket, akiknek aztán már igazán nem érdekük, hogy a háború után egy zűrzavarban a reakció kerüljön uralomra.

A különbség az, hogy a mi "Blimpjeink" részben még elmaradottabbak: "nem politizálnak" (de azért minden politikai és gazdasági kérdésben "szakértő véle-

ményt" mondanak), és általában élnek úgy, amit az angol közmondás "a bolondok paradicsomának" nevez: majdcsak lesz valahogy. Ég a világ körülöttük — de nem veszik észre. Életre-halálra megy a küzdelem, melynek kimenetelétől függ az ő jövője is — de ő ebből mit sem lát, mert a politikai vakság hályoga borul a szemére és könnyedén nevet akkor is, amikor zokognia kellene.

Sőt találunk Blimpeket a progresszív elemek között is. Vannak, akik olyan egyszerűen képzelik el a dolgok menetét, mint amilyen egyszerűen azok nem léteznek az életben. Ezek az emberek, mikor a háborúutáni új világ érdekében való nemzeti egységről beszélnek nekik, csak a fejüket csóválják és azt mondják: "nem lehet nekik hinni." Ez alatt persze értik a tőkésosztályt és az uralkodó körök egyéb elemeit.

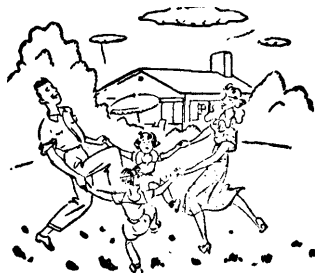
Itt aztán mit sem használ a türelmetlen letorkolás. Végtelen nyugalomra és türelemre van szükség, hogy el ne idegenesítsük ettől a küzdelemtől azokat a progresszív elemeket, akik a legfontosabb részt, a cementet kell, hogy képezzék a háború utáni új világ épületében. Ilyen nyugalmat és türelmet csak annak a megértése adhat számkra, hogy *a kérdés halálosan komoly*. Ha megértjük, hogy ezek a dolgok fognak irányt szabni életünknek. Csak ennek a tudatával leszünk képesek megismerni minél teljesebben ezt a végtelenül bonyolult kérdést és megértetni (azokkal, akikből egy egész élet keserű tapasztalata buggyan ki ilyenkor), hogy itt nem arról van szó most, hogy a munkás hihet-e a tőkésnek, vagy a tőkés a munkásnak, hanem arról, hogy *minden rétegnek közös érdeke a háborúutáni békés fejlődés és mivel ez így van — a meglevő ellentétek dacára is együtt kell, hogy dolgozzanak*.

Ez könnyen nem fog menni, az egyszer biztos. De nemcsak azért, mert az uralkodó körök nem egységesek ebben a kérdésben, hanem azért is, mert a munkásság sem egységes. Azoknak, akik ezt találnák felhozni kifo-

gásul az összefogás lehetséges volta ellen, csak ezt mondhatjuk: *könnyen csak a rabszolgasághoz juthatunk.*

Akadnak aztán a haladó elemek között olyanok is, akik megértik ugyan, hogy *kellene* tenni valamit, de minden kicsinyes dolgukat előbbrevalónak tartják, mint azt, amitől jövőjük függ. Nem veszik észre, hogy minden egyéni törekvésük gyümölcse semmivé fog zsugorodni, ha nem valósulhat meg az egész nép érdekében való közös törekvés.

Nekik csak ezt mondhatjuk: egy boldogabb jövőt csak úgy érhetünk el, ha annak megvalósulására mindenki tesz valamit. A haladó mozgalom senkitől sem vár el többet, mint amennyit tenni képes, mint amennyit megért, hogy tennie kell. De nem tarthatjuk rendes dolognak azt, ha valaki megérti a dolog szükségességét és mégsem tesz semmit. Olyanfélék ők, mint a családnak az a tagja, aki hagyja, hogy a többiek dolgozzanak helyette; de ő nem csinál egyebet, mint odaül a közös asztalhoz, és a többiek munkáját kritizálja,

»Míg külpolitikánk háború utáni célkitűzése a világ biztonsága és általános jólét; addig a hazai politikai irányvonalunk célkitűzése az emberi biztonság és jólét.«

King miniszterelnök, 1944. január 27.

III.

Miniszterelnökünknek a parlament megnyitásakor tett fentidézett nyilatkozata egyetlen mondatban tömören fejezi ki kül- és belpolitikai célkitűzéseinket; és pedig nagyon helyesen együtt, mert, mert *ez a kettő elválaszthatatlan egymástól*. A béke, a világ biztonsága szorosan össze van forrva a népek jólétével, tehát a kanadai nép gazdasági biztonságával és jólétével is.

A legutóbbi 25 év fejleményei világosan megmutatták ennek a tételnek az igazságát: az európai népek nyomora, elégedetlensége volt az alapja a jelenlegi háborúnak.

Hitler soha nem kerülhetett volna hatalomra a német nép nyomora, gazdasági bizonytalansága és elégedetlensége nélkül. A háborúsztító reakciós monopolisták mindé pénze és támogatása is elenyészően csekély lett volna arra, hogy őt hatalomra segítsék, ha a német nép jólétben és megelégedettségben élt volna.

Ezért van az, hogy azokban az országokban kerültek fel mindenütt a népellenes, reakciós, fasiszta vagy fél-fasiszta uralmak, ahol a nép nyomorban, gazdasági bizonytalanságban, a jobb jövőre való kilátás lehetősége nélkül élt, és egységtelen volt.

Amikor tehát saját jobb jövőnket tervezzük, amikor idehaza vigyázunk arra, nehogy népünk elégedetlensége folytán egy demagóg kerüljön hatalomra, ugyanakkor

gondolnunk kell arra is, hogy meglegyen a jóléte a többi országok népének is. Ez helyes külpolitikánknak a feladata.

Nem arról van itt szó, hogy mi gondoskodjunk a többi népek jólétéről is. Erre vállalkozni még a leghatalmasabb, leggazdagabb ország sem képes. De tudjuk külpolitikánkat harmóniába hozni a nép érdekében való belpolitikánkkal, és a többi kormányzatok nép érdekében való külpolitikájával, és ezzel olyan szilárd, népek érdekében való, haladó népszövetséget kiépíteni, ami biztos bástyája lesz minden népellenes mesterkedésnek.

A béke oszthatatlan

Már említettük, hogy saját jólétünk, iparunk állandó foglalkoztatása érdekében szükséges, hogy a lerombolt és elmaradott országokba nyomban a háború befejezése után nagymennyiségű szükségleti cikket szállítsunk ki. Most újabb szemszögből látjuk ennek szükségességét: hogy ezeket az országokat segítsük rálépni a haladás útjára és lehetővé váljon ezáltal számukra is egy biztonságos, szebb élet megvalósítása. Hogy ezáltal segítsük megmenteni őket, *nehogy egy újabb demagóg karjaiba hulljanak.*

Ezt a saját biztonságunk érdekében is tesszük, inert ha népellenes, fasiszta uralmak alakulnak ki a világ más országaiban bárhol is, nyomban veszélybe kerül a mi békénk és biztonságunk is. Saját keserű tapasztalataink egész sorozatával ismertük meg annak a litvinovi mondásnak az igazságát, hogy *"A béke oszthatatlan."*

Reakciós uralom kialakulása egyik országban, más országokban is segítené a reakció manőverezését a hatalomrajutáshoz. Egyik békés ország sem lehet nyugodt addig soha, amíg a békeszerető nemzetek szilárd szövetsége nem biztosítja a békét. Emlékezzünk csak a spanyol nép kálváriájára. Elkeseredett küzdelmek után végre sikerült a népnek lerázni magáról a fasiszta uralmat és

elindulni a békés fejlődés útján, mikor két fasiszta hatalom támogatásával és a demokratikus országok reakciós monopolistáinak segítségével elindított katonai lázadással ismét nyakára ült a népnek a leghalálosabb elensége: a fasiszmus.

A többi államoktól való elszigetelődés politikája a repülőgép-korszakban még a leghatalmasabb államoknál sem válik be többé. Az Egyesült Államok az első világháború után két évtizeden át haladt ezen az irányvonalon, — hogy aztán Pearl Harbor döbbsen tudatára az amerikai népet annak, hogy a "Béke oszthatatlan" még a hatalmas amerikai nemzet számára is.

Külpolitikánkat tehát úgy kell megformuláznunk úgy közgazdasági, mint diplomáciai és katonai téren,

A BÉKE OSZTHATATLAN!

1938 március 17-én, Németország, Olaszország és Japán kifagyásával, világkonferenciát javasolt a Szovjetunió a támadó országok elszigetelésére. Chamberlainnek kereken visszautasították.

Low karikatúrája Litvinovot, mint önkéntes tűzoltót ábrázolja, amint hívja a vulkán szélén ülő Chamberlaint és Blimpet az tűzoltáshoz. Erre Chamberlain:

»Sajnáljuk, de mi nem akarjuk megégetni az ujjainkat.«

hogy az a többi békeszerető nemzetek egységéhez vezessen. Csakis ez adhat viszonylagos biztonságot arra, hogy nem indul meg egy újabb, még iszonyatosabb világháború talán már akkor, amikor a jelenlegit alighogy befejeztük.

Itt ismét szembe kell hogy helyezkedjünk a CCF-vezérkar azon jelenlegi politikájával, amely semmibese veszi a Teheráni Egyezményt és egyenesen szembehelyezkedik azzal a törekvéssel, hogy segítsük felépíteni a lerombolt és elmaradott országokat. A CCF-vezérek részéről hangoztatott olyanféle kijelentések, hogy ne törődjünk mi a lerombolt országok népével, hanem törődjünk a kanadai néppel, veszélyes utakra vezethet, a már előbb emiitett okoknál fogva. Ez ellen harcolni éppen olyan fontos, mint hasonló végkövetkeztetéssel bíró, de más utakon elinduló reakciós izolációs politika ellen.

A testvériség, a testvéri szeretet jellege és értelme úgy fejlődött és szélesedett, amint maga az emberiség. Amikor az ember családonként, kis csoportokba kóborolt, vonatkozott ez a családra, vagy csoportra. A család vagy törzs biztonságához elég volt, ha a testvériség a család vagy törzs tagjaira terjedt ki, Társadalmunk és termelési eszközeink fejlődésével mind szélesebb lett a testvéri összetartás fogalma és szükségessége: nemzetiségekre, nemzetekre és a nemzetek mind szélesebb csoportjára terjedt ki. A béke és a népjólét oszthatatlanságának időszakában pedig fokozatosan fel kell, hogy ölelje az az egész emberiséget.

Az emberi testvériség rég óhajtott álma társadalmunk, és technikánk jelen fejlettsége mellett nem a humanisták vágya többé, hanem *parancsoló szükségesség*, ami nélkül egyetlen nemzet sem élhet biztonságban és jólétben.

»Azok a férfiak, akik ebben a háborúban harcolnak, soha többé nem fognak megelégedni azzal, hogy valakinek a szívességéből dolgozhassanak. . . . Követelni fogják a munkához való jogukat.«

Walter Nash, New Zealand amerikai nagykövete.

IV.

Arra nem igen számíthatunk ugyan, hogy törvény biztosítsa minden kanadai munkához való jogát közvetlen a háború után. Ilyen törvénye ezideig egyedül csak a Szovjetuniónak van. Ez természetes. Ilyen törvény bevezetését csakis a központilag irányított termelés — mint amilyen a szocialista rendszer termelése — teszi lehetővé. A tőkés társadalmi rendszerben csak arról lehet szó, hogy a *munkaalkalmak fokozásával* olyan helyzetet teremtsünk, amelyben aránylagosan könnyen el tud helyezkedni mindenki, aki dolgozni akar. Ez aztán magával vonja azt is, hogy a munkásnak nem kell rettegni attól, hogy mikor dobják ki a munkából, tehát akadálytalanul tud szervezkedni, érdekeit megvédeni és magának magasabb életnívót kiharcolni.

De éppen ez az utóbb említett tény az, amely miatt a haladás ellenségei próbálják elgáncsolni azt az irányvonalat, amely a bőség közzgazdasága felé vezethet. Ők úgy akarják megoldani a kereslet és kínálat összeegyeztetését, hogy minél kevesebb áru legyen a piacon és minél magasabb áron, minél nagyobb haszon mellett lehessen azt a keveset eladni. Szerintük veszélyes dolog felemelni a munkásság életnívóját, mert ezáltal csak "jobban megjön az étvágyuk" a munkásoknak és még többet fognak követelni.

Ezeknek a reakciós monopolistáknak talán még a profitjuknál is fontosabb az, hogy a dolgozó nép az "öt megillető" alacsony helyen maradjon.

Óriási szerep hárul ezen a téren szakszervezeteinkre. Főleg rájuk hárul az a nemkönnyű feladat, hogy a profitéhes, a nemzet érdekeivel és jövőjével mit sem törődő monopolistákkal szemben megvédjék a munkásosztály életnívóját s ezzel egyetemben biztosítsák azt is, hogy az egész nép életnívója emelkedni fog, nem pedig csökkenni.

Mivel ez az egyik legfontosabb feltétele a bőség közgazdasága bevezetésének, így a szakszervezetek építése és demokratizálása a kanadai munkásság legfontosabb feladata — és az egész kanadai népnek elsődleges érdeke.

Már általánosságban beszéltünk arról, hogy mire van szükség az állandó munkaalkalmak biztosítására. Nézzük meg most közelebbről, hogy mire van szükségünk állandó munkaalkalmak teremtésére a közvetlen háborúutáni időszakban, amikor megszűnik a hadianyagtermelés és két millió emberünk keres munkát a békebeli termelésben.

Legnehezebb lesz a közvetlen háborúutáni időszakban, amikor a haditermelésről az átszevezés folyamatban lesz a békeáruk termelésére. Éppen ezért még a háború befejezése előtt gondoskodni kell megfelelő tervekről, amelyek segítségével jelentékeny része munkához juthat azoknak, akik a béke megkötésével munkanélkülivé válnak. (Bár a megtakarított összegek rövid ideig biztosítják is a termelés folyását közvetlen a háború után.)

Mivel arról van szó, hogy hasznos, közhasznú munkát biztosítsunk, nézzünk körül, mik lehetnének azok a nagyobb méretű közmunkák, amikre Kanadának szüksége lehetne, amik az általános jólétet leginkább emelhetnék s ezzel közvetve is növelnék a munkaalkalmakat.

A St. Lawrence folyó terve

Legnyilvánvalóbb itt a St. Lawrence folyó szabályozási terve. Ez a terv évek óta foglalkoztatja a kanadai és amerikai sajtót. A háború előtti években már úgy beszéltek róla, mint olyan tervről, amely megvalósulás felé közeledik. Maga Rooseveltnél elnök a terv megvalósítása mellé állt, mégis húzódott, halasztódott, a terv megvalósulása egészen a háború kitöréséig, ami aztán teljesen félretette azt.

Az ok!

Ellentétes monopolista érdekeltségek gáncsoskodása, akiknek egyeduralmát sértette volna a St. Lawrence-folyó szabályozása. A C. P. R. vasúti bárói versenytársat láttak benne. Ha a tengeri hajók feljárhatnának a Nagy Tavakon Fort Williamig, olcsóbbá válna a szállítás az onnan keletre eső részeken. Versenyképesebb lenne ugyan a kanadai búza is a világpiacon, de ezzel nem sokat törődnek azok az urak, akik mereven védik érdekeiket, minden újítással szemben.

Keményen elleneztek a tervet a tengerpartok kikötőérdekeltségei is. Ezek viszont csak azt látták a tervben, hogy ha az megvalósul, akkor tengeri kikötővé válnak az összes nagyobb városok a Nagy-tavak mentén, mint Toronto, Hamilton, Port Colborne, Weiland, Detroit, Windsor, Chicago, stb.; és ezáltal csökken a forgalma azoknak a kikötőknek, amelyeket ma monopolszerűen kontroljuk alatt tartanak. Mit érdeklí ezeket az urakat az, hogy egy egész sor kanadai és amerikai város és körzete nyerne a terv által, ha nekik abból nincs közvetlen hasznuk?

Az ezekben a városokban lévő hatalmas ipartelepek versenyképessége nagymértékben megnövekedne azáltal, hogy közvetlen a tengeri hajóra lehetne rakni ipari termékeiket, elkerülve a tengerpartig való vasúti szállítást,

a ki és berakodást. És ugyanígy kaphatnák a szükséges nyerstermékeiket is — olcsóbban.

A kikötők fölötti monopóliumokat féltők eget-földet megmozgattak, hogy megakadályozzák a terv megvalósítását.

És ugyanezt tették azok a vízerőmű-vállalatok is, melyek újabb versenytársat láttak a St. Lawrence folyó szabályozása által nyerhető hatalmas villamos erőben. Ezek az urak néhány évvel a háború előtt abban mesterkedtek, hogy kezükbe kaparintsák az állami kezelésben lévő ontarioi vízműveket is. Az általános felháborodás, amelyet ezek a kísérletek felkavartak, megakadályozta ugyan őket abban, hogy tervüket akkor megvalósítsák; de azért nem mondtak le róla teljesen, csak kedvezőbb időszakra halasztották azt.

Azzal, hogy a québeci liberális kormány állami kezelésbe vette a montreali villamos műveket is, erről a részről meglehetősen akadály gördült el, de változatlanul fennállnak a többi akadályok s azoknak eltávolítása csak tudatos és határozott népakarattal támogatott kormány-beavatkozással lehetséges.

A St. Lawrence folyó szabályozásának terve csak egyike azoknak a hatalmas terveknek, amelyeket meg kell valósítanunk Kanada fejlődése érdekében.

Fejleszteni, versenyképesebbé akarjuk tenni iparunkat, mezőgazdaságunkat, Be akarjuk vinni a villamosságot minden farmra Kanadában, tehát szükségünk van a St. Lawrence folyó szabályozására.

Kanada roppant gazdag vízerő-forrásokban. Villamos erőfejlesztésre alkalmas vízerőforrásainknak csak egy része (kb. 20 %-a) van kiaknázva, a többi kihasználatlanul hever. Ezek kiépítése, különösen azokon a vidékeken, amelyek villamosság nélkül vannak, vagy verseny nélkül álló villamossági vállalatok keze nehezedik rájuk, közvetlen háborúutáni feladatunk kell, hogy le-

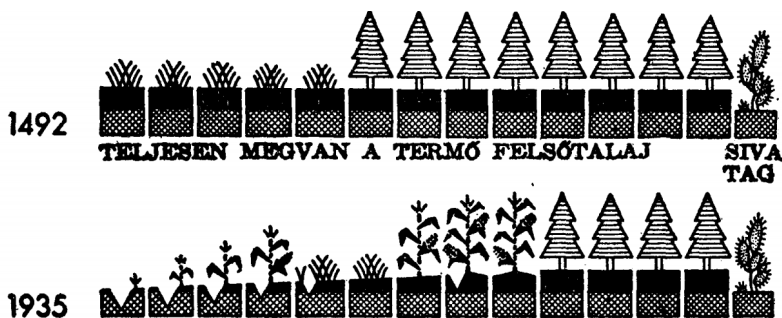
A villamosság szebbé és könnyebbé teszi az életet farmvidékeken is. A villanyfejlesztő telepek felépítése munkát jelent az átmeneti időben a kanadai munkásság számára.

Sivataggá válik-e Nyugat?

A nyugati tartományokat a sivataggá válás veszélye fenyegeti. A préri füves területeinek felszántásával lekerült a nedvességet őrző préri-fű. A talaj, melyet azelőtt az évszázadokon át egymásra rohdadt fűtakaró védett, ma minden védelem nélkül áll. Azelőtt, mikor a hó elolvadt, magába szívta a hólevet a fűből képződött növényi törmelék és a tavasszal kihajtó magas préri-fű megvédte azt a gyors elpárolgástól. Egész nyáron volt nedvesség a préri-fű által védett talajban. Mindig volt párolgás.

Ma nagyrészen kopasz a préri. Mikor a hó elolvad, a hólé leszalad a földekről, mert nem tudja azt magába szivni a fagyott föld, amely csak a hóolvadás után olvad ki. A földekről lerohanó hólé megdagasztja a folyókat,

TERMŐTALAJ PUSZTULÁS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

Minden kocka 185 millió földet képvisel.

A termőtálaj (némi sivatag¹ kivételével) mind meg volt Amerika felfedezésekor, 1492-ben; 1935-re már a termőtálaj jelentékeny része eltűnik, amint az alsó ábrason szemléltetve látjuk. Lemosta azt részben a víz, részben pedig — főleg az utóbbi időben — elvitte a szél. Ugyanilyen tempóban pusztul a termőtálaj Kanadában is.

tavaszi áradások következnek be. A préri vize pusztítva rohan le a tengerbe, pedig roppant szükség lenne arra később a nyár folyamán a prérin, mikor a vízhiány miatt kiszárad a növényzet és óriási felhőkben kapja fel a szél a termőtalajt. Ezek a porfergetegek aztán sok esetben finom porral temetik el a növényzetet még ott is, ahol a szárazság nem ölte volna még meg.

Az elsivatagodásnak ez a megnyilvánulása mind elterjedtebb lesz a prérin. Valamit tenni kell még akkor is, ha egyáltalán nem merülne fel a háború után az a kérdés, hogy munkát kell biztosítanunk a népnek az átmeneti időszakban. Kanada nem hagyhatja sivataggá válni roppant termőterületeit, amelyek fő jövedelmiforrását képezik a nemzetnek és egyik leggazdagabb gabonamagtárát a világnak. A Préri-tartományokat meg kell menteni, nemcsak azért, mert ez életkérdés a nyugati

MŰVELÉS ÁLTALI TALAJVESZTESÉG

FŰ

JELENTÉRTÉLELEN

BUZA

TENGERI

UGAR

Minden termelési ágban más az elmosódás útjáni termőtalajvesztés. Ez függ attól, hogy az esők és hóolvadások vizét be tudja szívni a talaj, vagy növényi védelem nélkül leszalad a földekről, magával vive az értékes termőtalajt.

Majdnem semmi a veszteség a talajt jól védő fűnél és legtöbb a védtelen ugarnál. Minden kordé a koronkénti tíz tonna talajvesztéséget képvisel.

farmer és mindazok számára, akik megélhetésüket a nyugati farmeren keresztül kapják, hanem azért is, mert Kanada jóléte nagymértékben függ a nyugati tartományoktól és mert Nyugatunk gabonájára szüksége van a világnak.

Hogyan lehet megmenteni ilyen óriási területeket a sivataggá válástól?

Nem könnyű feladat, de megoldható. Évtizedek óta készen vannak rá a tervek: a Saskatchewan folyó — és más erre alkalmas folyók — szabályozásával öntözés alá venni az öntözhető területeket; erdősíteni, füvesíteni és általában tervszerű gazdálkodás bevezetésével törekedni a csapadék megőrzésére. Ezt megoldani kizárólag csak kormányirányítás és támogatás mellett lehetséges.

A háború előtt, mikor a terv megvalósítását egyes haladó csoportok és egyének sürgették, az volt rá a válasz, hogy Kanada közgazdasága nem bírná ki azt a néhány százmillió dollárt, amibe a terv keresztülvitele kerülne. Azóta bebizonyítódott, hogy Kanada közgazdasága néhány ezermillió dollárt is egész szépen kibír.

A másik — be nem vallott, de mindenki előtt nyilvánvaló — tény az volt, hogy a 30-as évek szűkösség közgazdasága mellett, még az elsivatagosodásnak indult Préri búzájával és egyéb termékével sem tudtunk mit kezdeni. Így is szakadásig megteltek a magtárak. Mit tudtunk volna kezdeni azzal a bő áldással, amit az öntözött és ésszerű gazdálkodás alá fogott Nyugat szolgáltatni tudna?

A 30-as évek közgazdasága mellett — semmit. Kanada termelése, amint az előző fejezetekben már láttuk, csak úgy fejlődhet akadálytalanul, ha a bőség közgazdaságát fogadjuk el. Választanunk kell tehát: vagy fejlődünk tovább, virágzó mezőgazdasági területeket csinálunk az egész Nyugatból, vagy megyünk visszafelé a megszorított termeléssel, búzaégetéssel és Nyugat elsivatagosodásával.

A kincses Észak

A majdnem szüzi érintetlenségű északi területeink kiaknázása óriási lehetőséget nyithat meg számunkra. És itt nemcsak munkaalkalmak teremtése szempontjából kell beszélünk, hanem főleg abból a szempontból, hogy milyen végtelen lehetőség nyílhat meg általa Kanada nemzeti jövedelmének növelésére.

Az Észak-Nyugati Területeken és Yukonban imitt-amott végzett kutatások megmutatták azt a végtelen gazdagságot, ami ezeken a területeken szinte érintetlenül nyugszik.

Csak a háború folyamán, páratlan amerikai gyorsasággal felépített Alaszka-országút és a Canol-mű az, ami némileg érintette ezen óriási területeket. Az Alaszikai Országutat katonai szükségből építették fel, de megmarad számunkra a háború utáni időre. Csak egy sarkát érinti ezeknek a roppant területeknek. De ha figyelembe vesszük, hogy még ezáltal is újabb száz és százezer négyzetmérföld gazdag terület feltárása válik lehetővé, nem kicsinyelhetjük le ennek jelentőségét.

A Canol-mű egy modern csoda. Építését szintén katonai szükségesség tette lehetővé. Az Alaszkát védő hajóhadnak és haderőknek nagymennyiségű olajra volt szüksége. Csővezetékkel összekötötték tehát a Mackenzie-folyó mentén lévő Norman-olajmezőket Whitehorse-szal és most szakadatlanul áramlik az olaj a hatszáz mérföldes csővezetéken a Csendes-óceánnal rövid vasúttal összekötött Whitehorse felé.

* * *

Valamikor a szénkorszakban Északunk forróégő volt. Óriási erdők borították azt. Az évmilliók alatt mérhetetlen mennyiségű növényi anyag temetkezett el a meleg mocsarakban, megadva a lehetőségét azoknak a rop-

pant szén és olajlerakatoknak, amelyeket most sorban fedeznek fel a geológusok.

Az Egyesült Államok Bányászati Statisztikai Hivatala szerint csupán az athabaskai kátrány-homok kétszázötvenezermillió hordó olajat tartalmaz! Hasonlítsuk össze ezt a számot a világ többi ismert és bizonyított olajtartalékával (nyolcvanegyzezermillió hordó) és el tudjuk képzelni azt a szédületes lehetőséget, amit Észak olaja jelenthet számunkra.

Az igaz, hogy az olajnak a kátrány-homokból való kivonása a jelen folyamat mellett még költséges. De egyes helyeken rendes olajkitermelés folyik költségesebb körülmények között is. Az is igaz, hogy nem mindenütt könnyű sőt egyes esetekben szinte lehetlen hozzáférni az olajat tartalmazó homokhoz. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a Szovjetunió sikeresen aknázza ki kátrány-homok területein lévő olaját. Ebben a tekintetben bizonyára sokat tanulhatunk északi szomszédunktól, amely hasonló klimatikus viszonyok mellett, hasonló roppant északi szűzterületeken tárja fel a föld kincseit.

A King-kormány félmillió dollárt szavazott meg arra, hogy új módszereket dolgozzanak ki az olajnak a kátrány-homokból való kiválasztására. Nem sok ez, de ezen a téren mégis csak haladunk előre.

De Északunk nemcsak olajban gazdag, hanem úgyszólván minden egyéb fontos ásványi anyagban is. Azok felkutatása és kiaknázása új lehetőséget nyit meg Kanada számára.

Most úgyszólván csak repülőösszeköttetésünk van a roppant északi területek kevészámú telepeivel. A hajózási lehetőséget, amit a hatalmas Mackenzie folyó és mellékfolyói, valamint a vele összekötött hatalmas tavak adnak, ki lehet használni. Ezer és ezer mérföld hajóúttal köthetjük össze a gazdag Északot Kanada többi részével. Villamos erőmű-telepeket építhetünk fel; városok

keletkezhetnek a mai telepecskék helyén, ha megindul a gazdasági fejlődés. Példáért ismét északi szomszédunkhoz kell fordulnunk, ahol tucatszámra épültek fel a városok a gazdag Észak megcsapolásával egyidejűleg az Északi-sarkkör közelében, sőt azon túl is.

Egyik legfőbb érv Észak feltárásával szemben a "kibírhatatlan éghajlat". Nem egyéb ez legendánál. Annyi biztos, hogy az északi területek jóval hidegebbek, mint a délebbi területek általában; de az is igaz, hogy Kanada már lakott területei között is vannak olyanok, amelyek épp oly hidegek, mint a "kibírhatatlan" Észak.

Ebben a kérdésben az emberek konzervatívok. Mikor a termelés egy-egy új területére vonul, rendszeresen azt tartják a legtávolabbinak, ameddig a településsel menni lehet. Amikor a fehér ember megtelepedett Dél-Ontarióban, úgy tekintettek az Ottawa folyó vidékére, mint a lakhatatlan Északi-sarkra. De aztán az is betelepült. Ekkor Manitobát tekintették ilyen rideg Északnak. És így ment ez tovább és tovább egészen a Peace River körzetig, a legújabb telepítésünkig. Ma ettől a telepítési területtől jóval északabbra is van mezőgazdasági kísérleti farmunk, és Dr. Macintosh, a North Pacific Planning Project kanadai vezetője megállapítja, hogy "a talaj és éghajlati viszonyok azt mutatják, hogy a mezőgazdasági településeket fel lehet nyomni egészen Fort Simpsonig". Ez pedig 600 mérföldre északra van Edmontontól, a Mackenzie folyó mentén, Kanada északi területein!

Természetesen nem igen lehet arról szó, hogy nagyméretű mezőgazdasági telepítést kezdjünk el a felső északi területeken addig, amíg kedvezőbb klimatikus viszonyok mellett óriási mezőgazdasági területeink kihasználatlanul állnak. De igenis lehet szó arról, hogy a gazdag Észak egyéb kincseinek kiaknázásával karöltve, bizonyos mérvű mezőgazdasági termelést is kezdjünk az új iparokban dolgozók ellátására és a vidék teljes kifejlesztésére.

Északunk egyes területeinél kedvezőtlenebb viszonyok között is sikeresen termelnek Svédországban, Norvégiában, Finnországban és a Szovjetunióban. Minden okunk megvan azt remélni, hogy Kanada sem fog ezen a téren hátramaradni és Északunk természeti kincseinek kiaknázásával is hozzájárulhatunk egy boldog Kanada megvalósításához.

Városrendészetünk

Fájós problémája ez legtöbb városunknak, amit nemcsak munkaalkalmak teremtése, hanem egészségünk és emberibb életmódunk érdekében is meg kell mielőbb oldanunk.

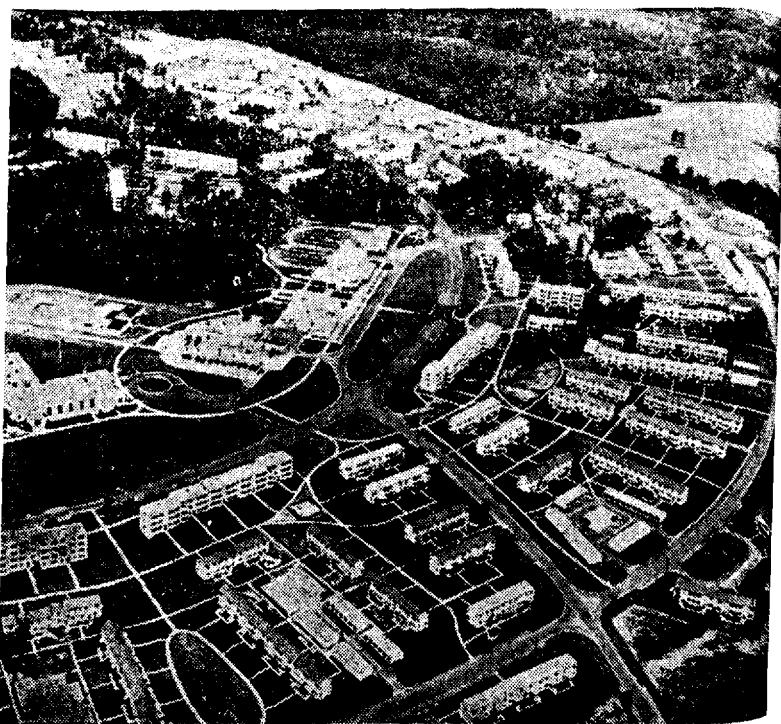
Legsajnálatosabb állapotok uralkodnak ezen a téren az úgynevezett munkásnegyedekben, ahol az összezúfolt nyomortanyák és tisztátlan uccák mellett parkok és gyermekjátszóterek hiánya teszi az életet bírhatatlanná.

Semmi szükség nincs arra, hogy iparilag fejlett, gazdag Kanadánkban ilyen állapotok uralkodjanak. Még csak haszna sincs senkinek belőle, hogy ezrek és tízezrek élnek ilyen középkori állapotok között.

Az az érv sem állja meg a helyét, amelyet egyes maradi városatyáink és reakciós politikusaink állítanak, hogy túlságosan költséges lenne tisztességes állapotokat teremteni. Nem igaz: bebizonyított tény, hogy a legköltségesebb — még azon adófizető polgárok számára is, akik nem élnek a nyomortanyák közelében — az ilyen állapot.

A rendőrség, a tűzrendészet, a közegészség kiadásai nyomornegyedekben szokszorosát képezik a város rendes negyedeiben lévőknek. Azok fenntartása sokkal költségesebb az adófizetők számára, mintha egészséges városnegyedek foglalnék el a helyüket. Ha ehhez hozzáadjuk még

azt, hogy az adósvédelem a nyomornegyedekben sokkal alacsonyabb, mint a város többi részeiben, akkor megállapíthatjuk, hogy a dolgokat hideg üzleti számítás alapján mérlegelve is "rossz üzlet" a nyomornegyedek fenntartása.

A *MODERN* VAROSRENDESZET ALAPJÁN FELÉPÜLT Greenbelt (Maryland — Egyesült Államok). Bőséges zöld térségek közepette épültek fel a modern lakás-paloták, kissé távol a forgalmas úttestektől. Minden negyednek megvan a maga üzleti, társadalmi és kulturális gócpontja.

Az Egyesült Államok kutatásügyi hivatala kiszámította például, hogy Cleveland városának a nyomornegyedeiben a tűzvédelem \$ 18.27-be kerül fejenként az átlagos \$ 3.12-tel szemben. Ugyanakkor a rendőrségi szolgálat az átlagos \$ 4.37-ten szemben a nyomornegyedekben 11.50-be kerül fejenként évente. Mindent összevetve Cleveland adófizetőinek \$51.20be kerül évente minden nyomornegyedben lakó férfi, nő és gyermek; az egyéni jótékonyaságból összehozott fejenkénti \$ 17.-on kívül.

A nyomornegyedek megszüntetése nemcsak emberi kötelességünk tehát, hanem végeredményben még azon szerencsésebb polgárok számára is jó üzlet, akik nem kénytelenek a tetet-lelket ölő, bűnözést és betegséget elősegítő nyomornegyedekben élni.

A szélesebb, fás uccák; fás és füves térségek és játszótérek bevezetése csak egyik részét képezi városrendészetünknek.

Számos városban, a közegészségre való tekintet nélkül, példátlan nemtörődomséggel építették össze az ipari negyedeket a lakónegyedekkel. Ott találjuk a füstöt okádó, gázt terjesztő gyártelepeket a munkásság lakóházai közepette.

Arra ügyeltek városatyáink, hogy azokban a negyedekben, ahol az "előkelőség" lakik, ne engedjenek gyártelepeket, de arra már nem volt gondjuk, hogy a nép kevésbé tehetős rétegeit megvédjék az egészségtelen füst és gázok, a fülsiketítő dörömbölés és csattogás ellen. Holott éppen ezeknek lenne a legnagyobb szükségük a védelemre, mert lakásaik különben is többnyire zsúfoltak: s míg a tehetősebb polgárok nyárára elmennek üdülni, addig a nyomornegyedek lakóinak legtöbbször kénytelen megszakítás nélkül ott tölteni a nyarat is a gyárak, gáztelepek, öntödék és egyéb egészségtelen, kellemetlen "szomszédok" társaságában.

Mint amilyen bűnös nemtörődömséggel építették be a gyárakat és ipartelepeket a lakónegyedek közé, ugyanolyan vétkes hanyagsággal vezetik bele legtöbb városban a szennyelvezető csatornákat azokba a folyókba és tavakba, amelyek nyáron át a dolgozó nép üdülésére szolgálhatnának.

Túlnagy árat fizetünk elpocsékolt egészségben és elvesztett munkanapokban azért a "takarékoskodás"-ért, amivel városatyáink időről-időre kivágják magukat, amikor felkerül ezen állapotok orvoslásának kérdése.

Egyszer és mindenkorra véget kell vetnünk ennek a nemzetgyilkos politikának. Nem igaz, hogy olcsóbb az, ha ragályt terjesztő szennyes víz veszi körül városainkat — testet-lelket üdítő tiszta víz helyett. Nem igaz, hogy pénzt takarítunk meg azzal a néhány ezer dollárral, amit az által nyerünk, hogy szeméttel töltjük fel lapályainkat városaink mellett, csak azért, hogy egy-két gyártelepet, vagy gáztartályt helyezzünk el rajta, ahelyett, hogy parkíroznánk és a szegényebb lakosság által is elérhető fürdőhelyekké alakítanánk azokat. De ha nyereséget is jelentene dollárokból ez az örült politika, még akkor is megvetéssel kell, hogy eldobjuk azt, mikor a nemzet egészségéről és jólétéről van szó!

A háború utáni építési programunknak egyik kiemelkedő pontja kell hogy legyen: a nyomornegyedek megszüntetése, arányos fásítás és parkosítás, az emberi egészségre káros gyáraknak és ipartelepeknek a lakónegyedből való kitelepítése, vagy füst és gázfelvevő készülékek beállítása; a városokban és azok közvetlen közelében fürdő- és üdülőhelyek felállítása.

háborúutáni törekvéseinknek ezért a részéért első sorban magunk kell, hogy felelősséget vállaljunk. Sokkal többet kell, hogy törődjünk a városaink irányításával, mint azt a múltban tettük. Haladó városi tanácsok beválasztásával és ezeknek a kérdéseknek a város lakos-

sága előtt való fel játszásával, megértetésével el fogjuk tudni érni azokat a szükséges reformokat, amikre egészséges nemzedék felnevelése és közvetlen jólétünk elősegítése érdekében még akkor is elengedhetetlenül szükség van, ha gazdasági helyzetünk egyébként biztosítva lenne.

"Zöld aranyunk"

Gazdag erdőterületeink, észszerű kitermelés és hasznosítás mellett, nagymértékben hozzájárulhatnak ahhoz, hogy munkaalkalmakat teremtsük minden dolgozni akaró kanadai számára a háborúutáni világban.

Erdőterületeinket mindezideig nem kitermeltük, hanem "lekopasztottuk". Azoknak a fakitermelő vállalatoknak, akik jogot szereztek erdőterületeink kitermelésére, egyetlen gondjuk volt csupán: minél kevesebb tőke befektetésével, minél nagyobb profitot vágni zsebre. Nem törődtek ők (és legtöbb részük még ma sem törődik) az észszerű erdőkitermeléssel, sem a munkásaik jólétével vagy egészségével, sem az erdővidékek népének a jövőjével.

Erdőinket mindezideig úgy kezeltük, mint egy kimeríthetetlen őserdőt, amelyet csak vágni kell, tekintet nélkül arra, hogy mi fog következni utána.

Az erdőgazdálkodásnak ezt a rabló módját már csak a legelmaradottabb országok űzik általánosságban. Legtöbb fakitermelő országnak megvannak a maga észszerű erdőtörvényei és ezekben az országokban az erdőt nem úgy tekintik, mint valami vadont, amelyet csak le keli tarolni és kopaszon hagyni, hanem mint fatermő területeket, amelynél a kitermelést termelési szabályok szerint, úgy űzik, hogy az újra nőhessen és ismét vágás alá kerülhessen.

Ezekben az országokban az erdőnek megvan a maga népe, amely állandóan azon az erdőterületen él: évről-évre vágja a vágásra kerülő erdőterületet, dolgozik az erdőtermékek feldolgozására felállított iparban, vadászik, halászik; vidékét turisták, nyaralók, vadászok és egyéb szabadbani sportot űzők fogadására rendezi be; gazdálkodik s nemcsak körzetét látja el mezőgazdasági és állati termékekkel, hanem esetleg még távolabbi városokba is szállít.

Tízezerszámra vannak emberek, akik szívesen felcserélnék a fakitermelők szezonmunkáját, minden társadalmi életet nélkülöző egyhangú táborigényt ilyen állandó letelepedést biztosító élettel. Sőt városainkban is ezrével vannak olyanok, akik szívesen vállalnák az ilyen egészséges, változatos és nyugodt, biztos megélhetést adó életmódot.

Az észszerűtlen, rablógazdálkodással nemcsak az arany tojást tojó libát — a folyton újránövő és termelhető erdőterületet — ölhetjük meg, hanem egyes helyeken ugyanolyan elsivatagodási folyamatot indíthatunk el, mint a préri tervszerűtlen felszántásával: a talajt védő erdőtakaró lekerültével kopasszá vált talajt lehordhatja a víz és ott marad a kopasz kő. Ha nagy területeken történik ez meg, ahol vékony a földtakaró, egész vidékek válhatnak lakhatatlanná és még nagyobb területek éghajlata változhat meg, válhat sokkal szélsőségeesebbé.

Zöld aranyunk kitermelése, az erdőterületeink népének jólétéről való gondoskodás tervezést, állami segítséget kíván. Azonkívül, mint minden egyéb, közérdeken való kérdésnél, ennél is szükség van arra, hogy a nép minél szélesebb rétege legyen tisztában a lehetőségekkel, amelyet a tervszerű erdőgazdálkodás jelent nemcsak az erdő népe, hanem általában az egész kanadai nép jóléte számára.

Ott-honunk

»A háborúutáni világban munkát kell, hogy kapjon mindenki, aki dolgozni akar. Kell, hogy otthona legyen, amely érdemes erre a névre, s amelybe a munkás, feladata elvégzése után, visszatérhet. Elittek a célkitűzések parancsolóak és egy jó kormányzatnak mindkettőt biztosítania kell.«

— mondta N. Straus, az Egyesült Államok volt országos házépítési adminisztrátora.

A házépítési program Kanada egyik fájó kérdése, nemcsak a háború óta, hanem sokkalta régebben is. Még 1928-ban, a gazdasági virágzás évében is csak alig 4 %-át tette ki a házépítésre költött összeg a nemzeti jövedelemnek; míg ugyanebben az évben az Egyesült Államok népe a nemzeti jövedelemnek 7 %-át költötte otthonok építésére. Az arány a gazdasági válság éve alatt még sokkalta rosszabb volt.

Nem áll az, hogy csupán a háború által okozott munkás és anyagihiány akadályozza a nagyobb mérvű otthonépítési program kifejlődését. Sőt, a tény az, hogy a háború alatt, a hiány dacára is többet költöttünk otthonépítésre, mint a háború előtti években bármikor. Az akadály a nagyobb mérvű kormánytámogatás és a válság okozta keresetnélküliség volt a múltban és kellő intézkedések nélkül ugyanaz lehetne a jövőben is.

A kanadai kormány újjáépítési. albizottsága által adott házépítési program szerint (amely általában, mint Curtis-jelentés ismeretes), évente ötvenezer új lakásra van szükségünk. Ennek egy része alacsony bér mellett kiadható lakások kell hogy legyenek, mivel a kanadai munkásságnak mintegy harmada előreláthatólag nem lesz abban a helyzetben, hogy még kormánysegítség mellett is házat építhessen magának a közvetlen háborúutáni években.

Tekintettel arra, hogy a lakásépítés roppant mértékben el volt hanyagolva és rengeteg olyan lakás van városaink nyomornegyedeiben, amely semmi körülmények között sem hagyható meg; valamint azért, mert a béketermelésre való áttérés után nagyon sok volt katonáknak és hadimunkásunknak kell munkát biztosítani, — így ezt a programot minden bizonyára nagymértékben ki fog kelleni szélesíteni.

A lakásépítésbe befektetett milliók legjobban kihatnak az ipar minden ágára és legtöbb munkaalkalmat teremtenek. N. Straus szerint a köz által felépített alacsonylakbérű lakásokba befektetett minden dollár, negyven dollár értékű munkaalkalmat teremt a magániparban.

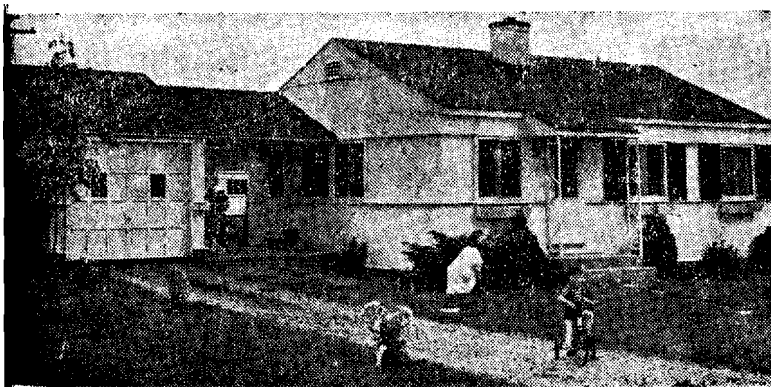
De eltekintve mindentől: *ebben a korban*, amiben élünk, azon lehetőségek figyelembevételével mellett, amiket korunk ma nyújthat, *minden embernek joga van tisztességes otthonhoz, amelyben családját Kanada fejlettségének megfelelő körülmények között tarthatja és gyermekeit nevelheti.*

A vállalatok hirdetései mesevilágot Ígérnek nekünk a háború utánra: csupa üvegből és plasztikból készült összerakható házakat; áramvonalas beépített bútorokkal; csillogó fürdőszobával és konyhával. Az igaz, hogy iparunk fejlettsége mellett ez is megoldható lenne. De gazdasági felépítményünk mást mutat. Mivel pedig számításainkat a jelen gazdasági rendszerünkre alapozva kell megcsinálni, így sokkal helyesebb, ha olyan valamikre fektetünk le terveket, amelyek kétségen kívül megoldhatók: tiszta, egészséges lakások felépítésére, a mosói használatban lévő szokványok szerint; megtevé csupán azokat az újításokat, amik a lakások árát vagy bérét nem túlságosan emelik fel. Csak ilyen számítással leszünk képesek megszüntetni az *összes* nyomortanyákat és külön jó lakáshoz juttatni minden kanadai családot.

* * *

Az Egyesült Államokban számos kísérlet indult meg a gyárilag előállított házakkal kapcsolatban. A John B. Pierce Foundation new yorki emberbaráti szervezet például már 1940-ben felépített ilyen gyárilag előállított. íiárom-hálószobás családi házakat. Ezeket a házakat részekben építik fel gyárilag, egyetlen 10 tonnás teherautóval kivihetők az építkezés helyére, és néhány nap alatt fel lehet azokat szerelni a kiöntött betonlapra. A bútorok 65 százaléka be van építve a lakásba. Villamos hűtőkészülék, tűzhely, vízmelegítő és egyéb villany készülékek szolgálnak arra, hogy a háziasszony munkáját könnyebbé tegyék. A lakás fűtését automatikus olaj-f ütőkészülék végzi; s mivel a lakás szigetelése kitűnő, az átlagos év; fűtési költség *ötven* dollár körül van.

Ennek a családi lakásnak előállítási ára 2079.- dollár. Ebhez természetesen hozzá kell számítani a telek árát: két-háromszáz dollárt. A garázs és ahhoz vezető földött helyiség újabb 300 dollárt jelent. Úgyhogy a FOUNDA-

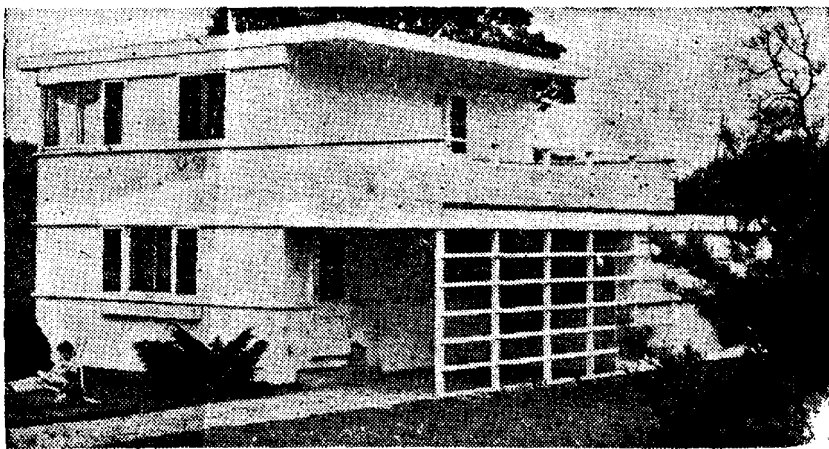

A John B. Pierce Foundation tervei alapján elkészült (ház, High Bridge-en (N.J.) A bútorok 65 százaléka be van építve és így gyárilag: előre elkészítve ma mintegy \$ 3000.-ba kerül.

tion — gyári haszonnal *együtt* — mintegy 3000.- dollárra becsüli egy teljes lakás árát; amit a nagybani előállításnál behozható tömegtermelési módszerek bevezetése után 2500.- dollárra remél leszorítani; s annak lakbérét — ha a ház bérbeadás céljára készül — 25-29 dollárra teszik.

Mivel a Foundation házai mintegy száz tudós tagjának (fizikusok, vegyészek, villamossági, fűtési és építészmérnökök) számításai és hozzájárulása alapján készültek el, így azok komoly kezdeményezésnek tekinthetők.

Az így előállított házak a legnagyobb változást jelentik a házepítés történetében az utóbbi néhány száz év alatt.

A Pierce Foundation által tervezett, gyárilag készített ultramodern családi ház. Beépített bútorokkal együtt mintegy 8500 dollárba kerül.

Bennünket abból a szempontból kell, hogy érdekeljen ez, hogy lehetőleg mindenki által elérhető költséggel, minél jobb, egészségesebb, kényelmesebb lakást tudjunk biztosítani. Ha a gyárilag előkészített házak haladást fognak jelenteni ezen a téren — örömmel üdvözljük azokat.

* * *

A kanadai Worker's Education Association által javasolt munkás mintaszerű ház sokkal konzervatívabb alapokon épül. Megmarad a szilárd téglá és kő építkezés mellett. A három-hálószobás családi ház pincéjében játék-szobát és egy kis munkaműhelyt is tervez — a hozzá befutott legtöbb óhaj alapján. Egy ilyen szilárd épületnek az előállítása 4700 dollárba kerülne. A terv szerint való első házat Torontóban építik fel, de a tervek megvitatása tovább folyik a szövetség csoportjainál végig az egész országban.

A lakásépítési program keresztülvitelére és elősegítésére komoly lépések történtek úgy a King kormány részéről, mint az érdekelt egyesületek és csoportok részéről is. Itt is nagymértékben elősegíti a terv keresztülvitelét, ha a nép kellő érdeklődéssel fogadja azt és minél nagyobb nyomást gyakorol felfelé a lakásépítési program teljesmértvű végrehajtására. Csak így érhetjük el, hogy meg fog szünni az az áldatlan állapot, ami ma létezik, amikor dacára annak, hogy tízezrek nyomortanyákon laknak, mégis nagymértvű lakáshiány van. A háborúutáni új világban az új lakások tízezreit kell felépítenünk. És akkor nem fogunk látni a lakásviszonyokat kigúnyoló ilyen apróhirdetést, mint ami az "Ottawa Citizenében" megjelent:

»Kezd igen hideg lenni a park padján való mézeshetekre. Tudna-e valaki bútorozott lakást bérbeadni számunkra, január elsejére. Box 79. Citizen.«

Egészségünk

Egészségünk érdekében való intézkedéseket is azokhoz a fontosabb lépésekhez kell sorolnunk, amelyek mellett, hogy elősegítik a munkaalkalmak teremtését, elsődleges fontossággal bírnak a nemzet jóléte és jövője szempontjából.

Természetesen az egészségünk megtartásának legfontosabb alapja a megfelelő életnívó. A kanadai munkásság mintegy felének még ma sincs meg a kívánt megélhetési nívója ahhoz, hogy maga és családja egészségét biztosítsa.

A képviselőház társadalmi biztonssággal foglalkozó rendkívüli bizottsága, az úgynevezett Marsh-bizottság, 1943 március 16-án benyújtott jelentése szerint (az 1941-es megélhetési szükségletet véve alapul) kívánatos, hogy egy öttagú családnak \$ 131.45 havi jövedelme legyen. Ugyanakkor a puszta létfenntartási nívót havi \$ 94.54-ben állapítja meg.

Ezzel szemben az a helyzet, hogy 1941-ben a városi munkásság 66 százaléka és a mezőgazdasági munkásság 73 százaléka nem éri el a Marsh-bizottság által megállapított kívánatos életnívót; sőt a városi munkásság 33 százaléka, a mezőgazdasági munkásságnak pedig fele még a puszta létfenntartási nívót sem! (Még pedig abban az évben, amikor magas háborús bérekről beszéltek. Milyen lehetett akkor az arány a 30-as éhségévekben?)

Nagy részben ebből adódik aztán az is, hogy a kanadai nép nagy százaléka hiányosan táplált. Nem olyan értelemben, hogy nem kaphatja meg az élelmiszer *mennyiségét* az éhsége csillapítására, — mint ami általános az elnyomott és elmaradott országokban — hanem olyan értelemben, hogy nem mindig kapja meg azokat az élelmiszereket, amikre egy kiegyensúlyozott étrendhez szervezetének szüksége van. Ennek következtében a szerve-

zet legyengül és könnyű prédájává válik a különféle betegségeknek.

Sir John Orr, aki nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy Anglia élelmezési politikája legyen alapja a háborúutáni újjáépítésnek, ezt mondja: *"Az Egyesült Királyság lakosságának harmada és ugyanilyen arányban az Egyesült Államoké nem élvez olyan élelmezési és lakás nivót, ami szükséges lenne egészsége fenntartásához."* Ugyancsak ő jelentette ki Montrealban, kanadai látogatása alkalmával, hogy a rosszultapláltság még súlyosabb probléma Kanadában, mint Nagy Britániában.

Természetes következménye az alacsony életnivónak a betegségek nagy arányszáma. Kimutatták, hogy Montrealban a háború első 29 hónapjában 5900 egyén halt meg tüdőbajban — *több, mint a harctereken!*

Ian Mackenzie egészségügyi miniszterünk kijelentette: *"Minden nap 50.000 bérért dolgozó munkás áll tétlenül a betegségek következtében, ami annyit jelent, hogy 17 millió munkanapot veszünk el évente."* Ugyancsak ő állapítja meg, hogy *"a rossz egészség 1940-fren 250 millió dollárjába került a kanadai népnek, ami ebben az évben a nemzeti jövedelemnek több mint öt százalékát tette ki."*

Végtelenségig lehetne idézni ezeket a megállapításokat, amik egytőlegységig mind bizonyítják, az alacsony életnivóval együtt járó betegségek nemzetromboló voltát; valamint azt is, hogy ez még finánciális szempontból is nagyon rossz üzlet a kanadai nép számára.

A King-kormány egészségügyi törvénye, az alacsonyjövedelmű családoknak gyermekbónusszal való támogatása, a munkásügyi, a lakásügyi törvény, a visszatérő katonák pénzbeli támogatását és egyéb társadalmi biztonságot elősegítő törvények komoly haladást jelentenek a helyes irányban, de ezeket csak szerény kezdetnek lehet tekintenünk. Többre, sokkal többre van szük-

ség, hogy elérjük a Marsh-jelentésben megállapított kívánatos életnívót és ezzel megvessük az alapját egy egészséges Kanadának.

Épp oly hiba lenne azonban lebecsülni ezeket a fontos reformokat, amelyekhez hasonlókat más időkben csak kitartó, szívós küzdelem árán tudott kivívni magának a nép. Hogy ezeket a reformokat a King-kormány egyik a másik után életbe léptette, az csak azt bizonyítja, hogy a King-kormány megérti azt a roppant feladatot, ami a kormányra vár, ha a békés fejlődés útján akarja vezetni az országot. Egyben tanúságot tett ezekkel a reformokkal kormányunk arról is, hogy *hajlandó* ebben az irányban haladni.

Az augusztusban végződő képviselőházi ülészakalatt 200 millió dollárt szavaztak meg családi pótlékra, 750 millió dollárt a visszatérő katonáinknak, 275 millió dollárt a házépítési programra, 200 millió dollárt a nagyon fontos ipari fejlesztési bankra, 200 millió dollárt a farmtermékek árainak fenntartására, 25 millió dollárt a halászati termékek árainak biztosítására, 375 millió dollárt kiviteli hitelre, 250 millió dollárt farm-javítási kölcsönökre. Ez összesen 2275 millió dollárt tesz ki, amihez még csak hasonló összeget sem szavazott meg soha a kanadai képviselőház ilyen fontos, nemzet érdekében való reformok keresztülvitelére.

Szédületes összegek ezek, de még többre van szükség. És ugyanilyen irányban kell, hogy mozduljon az iparunk és kereskedelmünk is. Azokat is a bőség közgazdaságának szelleme kell, hogy áthassa. Uralkodó körünknek meg kell tanulni, hogy nem a szakszervezetek összetörésével és bérek leszorításával; hanem a szakszervezetekkel való együttműködéssel és a munkásság és általában az egész nép életnívójának emelésével biztosíthatjuk csak a folytonos termelést és a zavartalan fejlődést.

Ezekért a dolgokért keményen és kitartóan kell harcolnunk, mert társadalmi rendszerünk csak így biztosíthatja ezeket számunkra. A munkásság szabad szervezkedési joga és lehetősége — de főleg ennek a jognak a kihasználása! — nagy lépés az egészséges Kanada megvalósítása irányában.

A szervezett munkás tisztességesebb életnívót, egészségesebb munkaviszonyokat tud kivívni magának. A fizetések szabadságok általánossá tétele és hosszabbítása, valamint annak lehetővé tétele, hogy a munkás tényleg egészsége építésére tudja ezt a szabadságot felhasználni, szintén nagymértékben hozzájárul ahhoz, hogy ellentételezése javuljon a betegségekkel szemben. Csak szervezkedéssel és összetartással érheti el a munkás azt is, hogy rövidebbre vágják a munkaidőt az egészségre ártalmas iparokban és foglalkozási ágakban.

Szélesebbkörű mindenki által jobban hozzáférhető, olcsóbb nyaralási lehetőségre van szükség elsősorban gyermekeink és ugyanúgy a felnőttek számára is. Kanada mérhetetlen erdőterületei, végtelen folyó- és tengerpartjai, tavainak és szigeteinek tízezrei kínálnak ahhoz, hogy a kanadai nép milliói használják ki szervezetük felfrissítésére, egészségük javítására. Az új egészségügyi törvény lehetővé fogja tenni minden kanadai számára, tekintet nélkül jövedelmére, hogy magát kellő időben gyógykezeltesse. De ez a törvény is, mint minden más törvény, csak úgy aknázható ki teljesen a nép érdekében, ha ellenőrzi azt a nép ébersége, ha a nép érvényesíti demokratikus jogát és akaratát arra, hogy a törvényt teljességgel kihasználja

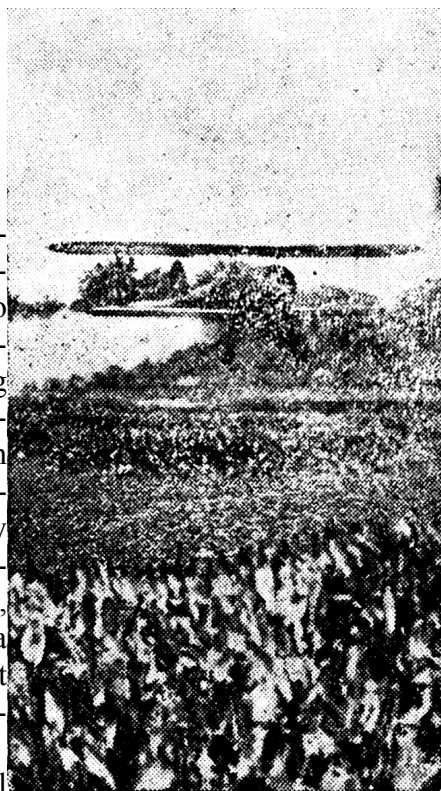

és a gyakorlati használatkor mutatkozó hiányosságait kiegészítse. Bizonyára sok javítanivaló lesz azon, amikor használatba lesz.

Abban is biztosak lehetünk, hogy a reakció mindent el fog követni, hogy ezt a nép érdekében való törvényt elgáncsolja. Ki fogja használni annak minden hiányosságát a törvény népszerűtlenné tételére és ha lehet annak elvetésére.

Világosan látjuk ezt a King-kormány gyermek-bonusz törvényénél. Miután a reakció minden törekvése hiábavaló volt a törvényjavaslat elbuktatására, annak törvénybeiktatása után is kijelentette Drew, Ontario konzervatív miniszterelnöke, hogy mindent meg fog tenni annak elbuktatására. Más érvet nem tudott felhozni ellene, tehát azt hozta fel, hogy Quebec népe többet mérít belőlee, mint Ontarioé, mivel ott nagyobbak a családok, — tehát azért van ellene, hogy "megvédje Ontario érdekeit!"

Ezzel két legyet vélt ütni Mr. Drew: próbálja az egyenlenséget a kanadai nép különböző nyelvű csoportjai között.

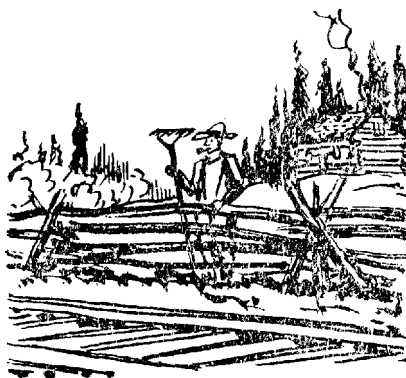

A MALÁRIA ELLENI KÜZDELEM modern módja: repülőgépről porozzák be a maláriát terjesztő szunyog-területeket és olajat használnak az állóvizekre, hogy megöljék a szunyog lárváját.

Ezekből is nyilvánvaló, hogy nem elég egy haladó törvénynek a beiktatása: a nép teljes tudatával és súlyával kell annak érvényt szerezni és előbbre vinni azt.

Megoldást kell valahogy találnunk arra is, hogy farmvidékeink jobb orvosi gondozásban részesüljenek. Vannak vidékek, ahol nagy távolságokra kell menni a legközelebbi orvosért. Óriási területek vannak modern kórházak nélkül. Ez az állapot sok esetben végzetes lehet a farmer vagy családja számára. Nincs orvos közelben, mikor gyors segílyre lenne szükség. Az is megtörténik, hogy elpusztul a beteg — akinek gyors operációra lenne szüksége — mire a távoli kórházba elkerül.

Mindez része kell, hogy legyen azon általános törekvésünknek, hogy jobb egészséget biztosítsunk Kanada egész népe számára.

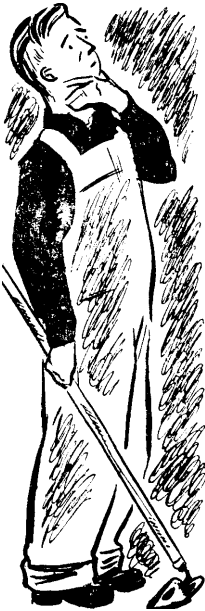

V.

Általánosságban foglalkoztunk az egész kanadai nép problémáival. Ezek a kérdések minden társadalmi réteget érintenek. Vannak azonban kérdések, amelyeket a többitől eltekintve elkerülhetetlenül tárgyalnunk kell. Ezek: a farmerek és a nők kérdése. Bár a háborúutáni új világ általános társadalmi kérdései őket is ugyanúgy érintik, mint a nép többi részét, mégis vannak különleges kérdések, amik szükségessé teszik, hogy külön is foglalkozzunk a farmerek és nők kérdéseivel.

A Farmer jövője

Ellentétben Magyarországgal és a többi félféudális és gyarmati országokkal, a föld Kanadában legnagyobb részben azoknak a tulajdonában van, akik azt művelik.

Ez a tény nagy mértékben járult hozzá Kanada fejlődéséhez és a nép életnívójának emelkedéséhez.

Ezen a téren azonban az utóbbi néhány évtized alatt aggasztó visszaesés mutatkozik: emelkedőben van azoknak a száma, akik mint bérlők művelik a földet. Míg 1901-ben a farmok 1.6 százalékát tették ki csupán azok, melyek bérletben voltak, addig 1936-ban az összes farmok 20.4 százaléka volt bérletben.

Mi okozta ezt a visszaesést! Ki vette el a farmot a farmertől!

Erre a kérdésre a választ a farmok eladósodásában találjuk meg. Az 1937-es évben a manitobai farmokat több mint 92 millió dollár jelzálog-kölcsön terhelte, a sas-

katchewani farmokat 482 millió dollár, az albertai mezőgazdasági teher pedig 395 millió dollárt tett M. Vagyis Saskatchewanban minden akér termésen 15 dollár, Albertában pedig 25 dollár adósság volt.

Rossz gazdasági években aztán, ha az eladósodott farmer nem tudja fizetni sem a mortgage kamatját, sem az adóját, elveszti a farmot és az átszámazik a jelzálogvállalatokhoz, amely aztán eladja vagy bérbe adja a farmot. A gazdasági fellendülés évei alatt — mint a mostani háborús prosperitás évei alatt is — számos farmer, bizonyos összeg lefizetésével megveszi a farmot a vállaltól. Ilyenkor a farmerek tulajdonában lévő farmok száma szaporodik; ha pedig ismét válság állna elő és a farmok a hitelvállalatok kezeibe kerülnek, szaporodik azoknak a farmereknek a száma, akik csak bérelik földjüket, vagy pedig közvetlenül a jelzálogvállalatoknak dolgoznak.

Mivel társadalmi rendszerünk válságainak mélyülésével mind több és több farmer veszíti el a farmját, így nyilvánvaló, hogy a farmernek elsődleges érdeke, hogy az előző fejezetekben tárgyalt intézkedések a válságok elkerülésére minél hathatósabban érvényesítődjenek és ténylegesen megvalósulhasson az a háborúutáni új világ, amelyben a szakadatlan fejlődés és haladás biztosítja a piacot a farmer számára.

Ellenkező esetben mind több és több farmer fogja elveszíteni az önállóságát, mind több és több farm kerül a hitelvállalatok kezébe. Nagybirtokok alakulhatnak ki, amelyben a farmer csak olyan munkás lesz, mint a gyári munkás; bérért dolgozik a nagybirtokos vállalatnak. Nyilvánvaló az is, hogy az ilyen nagygazdaságok sokkal inkább képesek a legmodernebb mezőgazdasági gépek beállítására, mint bármelyik közepes jövedelmű farmer és

ezáltal veszedelmes versenytársai lehetnének még azoknak a farmereknek is, akik jelenleg nincsenek a hitelvállalatok karmaiban. A folyamat ilyenformán fokozottabb mértékben rohanna a farmerek kisajátítása felé.

A farmer sorsa szorosan össze van kötve a Teheráni Egyezmény sorsával. Ha a Teheráni Egyezmény valóra válik és annak értelmében termékeink számára biztosítódik az előző fejezetekben tárgyalt külföldi és belföldi piac, akkor a farmer boldogulni tud, mert tisztességes áron el fogja tudni adni termékeit. Ha ezt nem tudjuk biztosítani, akkor a kanadai farmer sorsa is meg lesz pecsételve.

De ugyanúgy szoros összefüggésben van a farmer jóléte a városi munkás jólétével is. Ha a városi munkás — amely a fogyasztók óriási többségét teszi ki — jólétben él, akkor biztos piaca van a farmernek is. A munkásság magasabb életnívója tehát éppen annyira érdeke a farmernek, mint magának a munkásnak, mivel nagymértékben attól függ az ő életnívója is.

De ettől eltekintve, szüksége van a farmernek megélhetése biztosítására: kormánytámogatásra, termékei árának biztosítására; olcsó kölcsönre gépek és felszerelések vásárlására, hogy ne legyen kiszolgáltatva a hitelhiénáknak, akik uzorakamatokkal adják el a gépeket és nyúzzák meg ezen a téren is a farmert, aki nem tud készpénzért gépet és felszerelést vásárolni. Szüksége van állami kölcsönre nagyon sok farmernek épületei újítására, vagy átalakítására. Szüksége van moratóriumra, adóelengedésre — a rossz gazdasági években.

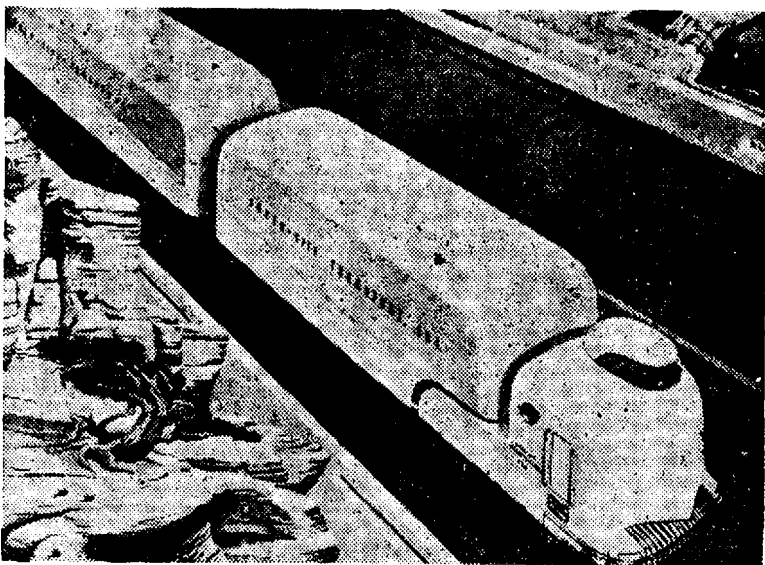
Ezeken a tereken történt bizonyos intézkedés a King-kormány részéről, de a farmer függetlenségének és jólétének biztosítására ezen a téren sokkal messzebb kell, hogy menjünk.

A farmer jólétének biztosítására építeni és fokozni kell a termelési és fogyasztási szövetkezeteket — kooperatívokat. Kanada farmerságának történetében számos szép példát találunk ezeknek a szövetkezeteknek a kifejlődésére. Nagy hiba az, hogy a farmerság nem folyt bele kellőképpen ezeknek a kooperatívoknak az irányításába, nem helyezett kellő súlyt arra, hogy kifejlessze bennük a demokratikus irányítást, hogy kioktassa annak tagjait a szövetkezetek lehetőségeire, az építés előtt álló nehézségekre, azokra az ármánykodásokra, amit egyes monopolisták a kooperatívok elbuktatására elindítottak s így sok esetben ezek a kooperatívok visszafejlődtek, néhány ember üzletévé váltak, s a nevükön kívül alig maradt meg más. Pedig a farmer jólétének a biztosítására ezekre a szövetkezetekre még akkor is szükség van, ha egyébként a farmernek megvan a megfelelő piacra áruja eladására.

Számos vidéken szokásban van a kanadai farmerság között az, hogy több farmer összefog bizonyos gép megvásárlására és bizonyos munkákat egymás támogatásával végeznek el. Ezek a szokások nagymértékben ne-

Nagyon sok farmernek szüksége van állami támogatásra épületei újjáépítésére és javítására. Egy farmtervező művész elképzelése egy farmház elejéről.

velik az összefogás, együttműködés szellemét a farmerság között. És ha nem is néznénk az ilyen együttműködés jelentős gazdasági előnyeit, még akkor is komoly értékkel bírna az a farmerság összefogásának fejlesztése szempontjából. Ezt a szellemet csak nevelhetik a farmerság különféle szervezetei, amelyek, ha abban a tagság kellő odaadással és megértéssel résztvesz, lépcsője lehet egy szélesebb összefogásnak a farmerság és általában a nép társadalmi érdekei megvédésére és a nemzet jövőjének biztosítására.

A VÁROSKÖZI SZÁLLÍTÁS LEBONYOLÍTÁSÁRA és vasúttól távolabb eső farmvidékek kiszolgálására nagy jelentősége van a teherautónak. Könnyű anyagból készíthető transzport-autó terve.

A nő az új világban

Az ipar fellendülése következtében számos nő jövedelmező munkához juthatott a háború alatt. Ma csupán Kanadában félmillióra tehető azoknak a nőknek a száma, akik az ipar különböző ágaiban dolgoznak. Az iparban dolgozó nők nagyrésze meg akarja tartani a munkáját, amely bizonyos mérvű önállóságot; férjezett nők esetében dupla jövedelmet és ezzel együtt jobb megélhetést jelent a család számára.

A nők iparban való dolgozásának azonban számos ellenzője van. Egy részt ellenzi azt a reakció, — amely minden nép érdekében való haladást természetesen ellenez — másrészt ellenzik azt azok a maradi emberek, akik nem tudják elképzelni a dolgokat másként, mint ahogy azok a múltban léteztek. És a reakció éppen ezeket a jóhiszemű, de a régihez makacsul ragaszkodó embereket használja fel célja elérésére, hogy a haladásnak ezen a téren is gátját vesse.

Mik az érvek a nő jövedelmező foglalkozásban való dolgozása ellen?

Nagyon sokféle. Ezek közül nem érdemes foglalkozni azokkal, amelyek szerint a nő nem alkalmas az iparban való munkára és az ehhez hasonlókkal, mert erre megfeleltek már maguk a nők nemcsak most a háború alatt, hanem jóval ezelőtt is.

De foglalkozni kell azokkal az érvekkel, amelyek komoly megoldandó kérdéseket vetnek fel, mert ezek megoldása nélkül tényleg kérdésessé válik, hogy dolgozhat-e a nő a házon kívül termelő munkában.

Az egyik legáltalánosabb érv az, hogy a nőknek a család gondozása és nevelése a feladata és a család, de főleg a gyermek szenved meg, ha az anya az otthon helyett a gyárban dolgozik.

Nézzük meg ezt az érvet közelebbről. Nem általánosan a nőknek az iparban való dolgozása ellen szól, hanem csak a családos anyák iparban való dolgozása ellen (mé-

A gyermekkertek és gyermekgondozók lehetőséget adnak az anya számára, hogy gyermekét biztonságba helyezve, nyugodtan dolgozhasson. Képek a szovjet gyermekgondozókból. Felső kép: A gyermekgondozó egyik vezetője mesél a gyermekeknek. Alsó kép: napozás.

gis általánosságban használják a nők dolgozása ellen). Annyi biztos, hogy a nő csak úgy dolgozhat minden gond nélkül az iparban, ha bölcsődék és nappali gyermekgondozók gondoskodnak arról, hogy gyermeke gondozás alatt van, amíg ő dolgozik.

Ez nem megoldhatatlan kérdés. Nem kell itt utalnunk a Szovjetunióra, ahol a bölcsődék és nappali gyermekgondozók széles hálózata biztosítja a nőnek azt az alkotmányadta jogát, hogy a férfival gazdaságilag egyenlő lehessen. Menjünk csak Svédországba, egy fejlettebb tőkés demokratikus országba. Ott a nők jóval nagyobb százaléka dolgozik az iparban, mint Kanadában, mégis jó gondozás alatt vannak a gyermekek. A lakáspaloták ott sok esetben úgy épülnek fel, hogy magában a házban gyermekgondozó, étkező van, ahol a dolgozó anya nyugodtan hagyhatja gyermekét és munka után elkészített ebédeket kap. Ezzel felmentődik a dolgozó anya attól a tehertől, hogy akkor fogjon hozzá főzni, amikor hazajön munkából. Óriási haladás történt ezen a téren Angliában is. Kanada főleg a népi támogatás hiánya miatt maradt le itt is.

Bizonyára nem minden nő óhajt majd az iparban vagy máshol dolgozni a háború után sem. *A fő dolog azonban az, hogy az új világ biztosítsa a nő részére is a munkaalkalmat*, ha dolgozni óhajt és adja meg annak felhasználására a lehetőséget a fentemlített intézmények széles hálózatának bevezetésével.

A nemzet szempontjából csak áldásos lehet, hogy a nőknek egy nagy százaléka termelő munkát végez — emelkedni fog a nemzeti jövedelem és ezzel egyetemben az egész nemzet jóléte is.

A nők munkaalkalmának biztosításával szilárdabb alapokon fog állani a férfi munkaalkalma és tisztességes bérekhez való joga is. Nem fog vele szemben verseny-

társként állni a nő, mint olcsó munkaerő, ha biztosítva van a munkaalkalma és nem kénytelen bármely bérért elmenni dolgozni.

Egyesek azon a címen erőszakolnák vissza a nőket a termelésből, hogy ha beáll a munkanélküliség, a férfinak kell a munka.

A nőknek iparból való kiűzése nem oldja meg a munkanélküliség kérdését. Az a nő, akinek nincs más megélhetése, úgysis el fog helyezkedni valamilyen munkában, csak hogy sokkal olcsóbb bérek mellett és még jobban leveri a férfi életnívóját is — amivel a munkanélküliséget méginkább fokozza.

Eltekintve attól, hogy a nép felének a jogfosztása embertelen valami, — amit semmiféle szép jelszavakkal magyarázni és mentetgetni nem lehet — ez a nép másik fele jogának az elvesztését is jelenti. Mert *nem lehet az a nép szabad, amely más népeket elnyom, vagy saját népének egy részét jogf osztottságban tartja*. A zsidók és egyes politikai csoportok jogfosztottsága biztosította a német nép teljes jogfosztottságát és elnyomatását. És ugyanennél az oknál fogva kell örömmel üdvözölnünk és mint haladó lépést tekintenünk a québeci liberális Godbout kormány által hozott azon törvényt, amely szavazati jogot ad a québeci nőknek.

Tehát már a nemzeti szabadságunk érdekében is mindenáron meg kell védeni a nőknek azt a gazdasági szabadságát, hogy ha akar, épp úgy meglegyen neki a joga és lehetősége az iparban való dolgozásra, mint a férfiaknak.

Ezt a lehetőséget bizonyára elő fogja segíteni az is, hogy egyes kézi munkákat családos anyák odahaza is csinálhatnak; vagy gyárakban részidőt dolgozhatnak. Az iparunk fejlődésével a munkaidő különben is természet-szerűleg állandóan rövidülni fog. A hatóság munkanap általánosítása a közvetlen jövőnkben valószínűleg meg fog oldódni.

A főkérdés természetesen mégis az, hogy megoldódjon a dolgozó anyák gyermekeiről való nappali gondoskodás és az étkezés kérdése. Itt föltétlenül állami segítségre lesz szükség. A többi kérdések megoldása, mint amilyen a háztartás könnyítését célzó eszközök bevezetése, meg fog oldódni a modern lakások felépítésével és a család megjavult gazdasági helyzetével.

Nem kell félteni az otthont attól, hogy a nő az otthonon kívül, jövedelmező hasznos munkát végez. Az otthon nem az teszi otthonná, hogy a nő otthon kuksol (akár van a családnak elég jövedelme, akár nincs), hanem az a megértés és harmonikus viszony, ami egy anyagi gondokkal nem küzdő családban leghamarébb meglehet. Az, hogy a nő is hozzájárul a család jövedelméhez, csak egészségesebbé és tisztábbá teszi a viszonyt a férfi és a nő között, s nagyobb lehetőséget nyit meg a család számára egy bőségesebb és jobb élet felé.

A háborúutáni új világban a nő egyenjogú, aktív társa kell, hogy legyen a férfinak; vele együtt kell., hogy haladjon a szebb és boldogabb jövő felé.

Mi vagyunk: Jövő és Igazság,
Engesztelés és nagy ítélet,
És mi vagyunk, csak mi vagyunk
Jó Sors, ha kell, s ha nem kell: Végzet.

Ady

VI.

Befejezés

Elértünk utunk végére. Amennyire *egy* ilyen szűk könyv keretein belül lehetséges volt és szerény tehetségtől teltet, próbáltam megmutatni azokat a lehetőségeket, amiket a háborúutáni új világ tartogat számunkra. Számtalanszor kihangsúlyoztam a mondottak nyomán, hogy ezek a dolgok, mind csupán csak *lehetőségek*, aminek a megvalósítása nem néhány ember jóakarátán, hanem a jobb jövőért dolgozók összességének kemény eltökéltségén múlik. Azt is próbáltam megmutatni, hogy mily roppant erő ellen kell küzdenünk: mennyi ármányt, mennyi maradiságot, mennyi rosszakaratot kell leküzdenünk, milyen kapzsiság és mennyi emberi ferdeség ellen kell küzdenünk.

Annyira kihangsúlyoztam ezeket a nehézségeket, hogy a gyöngébb akaratúak között bizonyára akad jó-néhány, aki — hozzávetve mindezt a múlt keserű tapasztalatihoz — reménytelennek fogja látni a háború utáni békés fejlődés ügyét.

Nekik csak azt mondhatom ismét, hogy nincs igazuk. Megvan a lehetőségünk arra, hogy békésen szebb és boldogabb jövőt építhessünk magunknak; nincs okunkra, hogy elveszük az emberi ésszerűségben vetett hitünket és azt mondjuk, hogy az egész világ bolond és egész biztosan felfordulásnak, mézszárlásnak és pusztulásnak keli jönni, mert nem lehet másképen tisztulás.

A defitistáknak ezt az álláspontját tényeivel csapja agyon a történelem: soha az emberiség nem haladt még előre azért, hogy tétlenül várta sorsa jobbrafordultát, a "katasztrófát" amelyben megdőlt a Régi és Főnixként emelkedik ki az új.

Azok, akik erre a "zavaros"-ra várnak, hogy onnan kihalászassák az emberiség jobb sorsát, csak a közelmúlt történelmének példáját kell, hogy megvizsgálják és nyomban meglátják, hogy "elméletük" mennyire helytelen. Az első világháború végén beállott zűrzavarban csak egyetlen országnak sikerült a zsarnokság alól való felszabadulását biztosítani: Oroszországnak. Mert csak ebben az országban dolgoztak a nép legjobbjai szakadatlanul, csodára nem várva, éveken keresztül, kitarással azon, hogy előbbre vigyék a nép ügyét, és gyöngítsék a zsarnokságot. Nem várták a nagy zűrzavart, hanem minden időben, minden kis demokratikus haladásért harcoltak. Csak azért tudták kihasználni a zsarnok cári rend bukásával előálló zűrzavart és a nép uralmát megszilárdítani.

A mi körülményeink ma teljesen mások, mint az európai népeké volt az első világháború végefelé. A Teherán adta lehetőségekkel katonailag össze fogjuk törni a fasiszta államokat és elindulhatunk egy békés demokratikus fejlődés útján.

Polgári demokráciánk lehetőségei azonban nem teremnek önmaguktól fogva gyümölcsöt. Eredményeket csak úgy fogunk elérni mindenütt, ha a lehetőségeket munkáljuk és kihasználjuk. Ontario és Quebec választásainak példái elég szemléltetően megmutatták, hogy a lehetőség magában nem elég. Még az sem elég, hogy legyen a haladó többség. Még akkor is uralomra kerülhet a reakció pártyja, ha a haladás elemei nem egységesek.

A most küszöbön lévő országos választások fogják eldönteni azt, hogy olyan kormánya lesz-e Kanadának a békére való áttérés időszakában, amely a Teheráni Egyezményben megszabott demokratikus fejlődés irányvonalán halad, vagy pedig olyan, amelyik ezzel szemben viszi az országot.

Óriási jelentősége lesz ezeknek a választásoknak nemcsak a kanadai nép jövőjének szempontjából, hanem a világ többi népeinek szempontjából is. Mindent el kell tehát követnünk arra, hogy tömörítsük mindazokat az erőket, amelyek Teherán vonalán akarják továbbvinni a dolgokat; azokkal szemben, amelyek vissza próbálják fordítani a történelem kerekét, vagy pedig (ezekkel a történelmi időkkal mitsem törődve) önző magán- és pártérdekeik vonalán haladnak.

Az Egyesült Államok nagyobb nemzetközi súlyánál fogva, még súlyosabb felelősség hárul az eljövendő elnökválasztásnál az amerikai nép haladó rétegeire. Ott a kérdés: a Teheráni Egyezmény alapján álló Rooseveltt, vagy a nemzetközi összefogást ellenző reakció.

Ezeknek a választásoknak az eredményei nagy befolyással lesznek arra, hogy ki tudjuk-e majd használni a fasiszmus fölötti katonai győzelmet egy jobb világ felépítésére vagy ismét zűrzavarba rohan a világ. Itt a válasz nem a defitisták sugalta "nem lehet tenni", hanem az, hogy minden vállat a kerékhez.

De ha még úgy volna is, ahogy ezek a gyöngéakaratú emberek képzelik, akkor is pontosan ugyanazt kellene csinálnunk, akkor is meg kellene próbálnunk pontosan ugyanúgy a békés fejlődés lehetőségét, mert nincs jogunk a jövő nemzedék életét jóakarató próbálkozás nélkül szemétre dobni és elpusztítani azt is, amit meghagyott ez a rettentő háború.

Minden becsületes emberből kell, hogy kitörjön a kiáltás: kell, hogy legyen egy békés megoldás; lehetetlen, hogy annyira lesüllyedt volna az emberiség, hogy nem lebet megnyerni a többséget egy jobb világ ígértéhez!

És ha mégis minden törekvésünk hiábavaló lenne, ha nem elég erősek lesznek a haladás erői ahhoz, hogy elmentáljanak a gonoszság, a kapzsiság, a maradiság erőinek és belezuhan a világ egy újabb és még iszonyatosabb káoszba, akkor is úgy cselekedtünk jól, hogy megpróbáltuk a békés megoldást. Mert ebben az esetben velünk fog lenni az egész békés szabadságszerető nép és meg fogjuk tudni dönteni, véglegesen el fogjuk tudni pusztítani az elnyomás és kapzsiság erőit — és mégis csak elindulhatunk egy szebb jövő felé.

Mert a történelem kerekét megállítani nem lehet. Aki ezt próbálja, irgalmatlanul összezúzza magát. Minden, ami haladó az tovább él és minden ósdinak pusztulni kell — ez a természet törvénye.

Ez a törvény az, ami megsokszorozza a haladás érdekében küzdők táborának erejét és ez a törvény zsugorítja semmivé a leghatalmasabb zsarnok, a legnagyobb gazdasági erő, a legalávalóbb reakciós ármánykodás minden erejét is.

Ügyünk igazságosságának tudatában bizakodással tekintünk előre. Azzal a bizakodással, amellyel az Egyesült Államok alelnöke, Wallace egy nemrégiben elmondott beszédében kijelentette:

"A világ jövője sokkal nagyszerűbb ígéretet tartogat számunkra, mint a múlt bármikor is tartogatott. A jövő nem megszabott, magától bekövetkező valami. Tenniünk kell, hogy ábrándunkat valóra váltsuk. Megvan hozzá a földünk, megvannak az erdeink, a bányáink és

megvan a népünk. Kezeinkben van a tudomány eszköze — gigantikus erejével és csodálatos gyors teljesítményeivel.

Gátat tudunk szabni az áradásnak; fel tudjuk virágoztatni a sivatagot; kényelembe tudunk helyezni egy nemzetet; le tudjuk győzni a nyomort és el tudjuk pusztítani a betegségek többrészét. Tudjuk, hogy képesek vagyunk ezeket a dolgokat elvégezni, ha AKARJUK. A köznép mar sol. Főleg csak a jövőbe való előrelátása fog határt szabni a világ jövőjének.

Rá kell, hogy eszméljünk arra, hogy mi részei vagyunk ennek a nagy világnak és úgy kell terveinket elkezdni, hogy ebben a világban akarunk élni. Azt akarjuk, hogy élet emberibb legyen. Eleget akarunk tenni Amerika nagy történelmi hivatásának — a szabadságnak.

Szabadságot hazánk és az egész emberiség számára."

